

LIETUVISKAS SAVAITRASTIS
Šeima kiekvieną ketvirtadienį Clevelande
Leidžia
Ohio Lithuanian Publishing Co.
6820 Superior Ave. Cleveland 3, Ohio
Redaktorius
Vincas Rastenis
Kaina metams, užsimokant iš anksto:
Jungtinėse Valstybėse ----- \$3.00
Kanadoje -- \$4.00 Kitur -- \$4.50
Užsisakyti galima kiekvieną mėną, neriskia
laukti metų, pusmečio ar mėnesio pradžios.

DIRVA

★ ★ ★
THE FIELD

LITHUANIAN WEEKLY
Published every Thursday in Cleveland by
Ohio Lithuanian Publishing Co.
6820 Superior Ave. Cleveland 3, Ohio
Editor
Vincas Rastenis
Subscription per year in advance
In the United States ----- \$3.00
In Canada -- \$4.00 Elsewhere -- \$4.50
Entered at Second-Class matter Decem-
ber 6th, 1915, at the Cleveland Postoffice
under the act of March 3, 1879.

The only Lithuanian Newspaper published in Ohio reaching a very large majority of the 100,000 Lithuanians in the State and in Cleveland.

No. 27 Aps. Nr. kaina 6 c. July 6, 1950 CLEVELAND, OHIO 1950 m. liepos 6 d. Tel.: EN 1-4486 (35-ti metai - 35th year)

MUSŲ VISUOMENĖJE

SLA i Clevelandą

1952-ais metais SLA seimas įvyks Clevelande. Clevelandiečiai nugalėjo chigagiečius santykių maždaug 4:3, nors už Chigagą buvo agituojama net kelių kalbėtojų ir pati vadovybė aiškiai rodė savo palankumą Chigagai. Be to, yra pakeista SLA konstitucija, kur liečia seimo laiką. Vietoj gegužės - birželio mėnesio įrašyta birželio - liepos mėn., turint galvoj, kad liepos pradžioje daugumas dirbančiųjų gauna atostogas ir tada daug daugiau gali delegatų susirinkti.

Komisijos išrinktos beveik tos pačios sudėties, kaip ir anksčiau buvo. Komisijas pasiūlė komisijų komisija, seimas tik pareiškė savo sutikimą. Komisijos yra tokios:

Istaty — adv. J. Verbalis, dr. Montvydas, S. Vitaitis.
Kontrolės — St. Gegužis, Bučinskas, Moekus.

Apšvietos — P. Grigaitis, M. Vaidyla, V. Tysliavienė.

Skundų ir apeliacijų — adv. Kalinauskas, S. Bakanas, J. Brazauskas.

Labdaros — M. Vinikas, Katkevičienė, Grybienė.
Sveikatos — dr. Zalatorius, dr. Pilka, dr. Gussin.

Jaunuolių — S. C. Budvytis, A. Stankevičius, O. Morak, O. Zorskaitė.

TEVYNĖS redaktorius — M. L. Vasil, tas pats, kaip ligšiol.

LRKSA seimas

Katalikų susivienijimas šaukia savo seimą ateinančią savaitę. Detroito. Sekmadienį, liepos 9 d. Statler viešbutyje (6 v.v.) bus koncertas. Dalyvaus Budriūno vadamas Radijo Choras, bus pianistų, akordeonistų ir kt. varžybos ir tt.

Pirmadienį katedroje pamaldos, 11 val. seimo atidarymas. Antradienį vėl bus pamaldos, paskui ekskursija į automobilių fabrikus. Trečiadienio vakarą iškilminga vakarienė.

Seimas numatoma baigti ketvirtadienį. Matyti, posėdžius čia numatoma vesti greičiau, nes ir šalia pamaldų, ekskursijų bei kitų pramogų, tikimasi per keturias dienas seimą baigti...

TMD pirm. pasitraukė

Tėvynės Mylėtojų Draugijos seime, kuris įvyko SLA seimo antros dienos vakarą viename iš šalutinių kambarių, dalyvavo apie pora dešimčių SLA seimo dalyvių, esančių taip pat TMD nariams. Vos du ar trys asmenys buvo specialiai atvykę į tą seimą. Ligšiolinės valdybos nariai dalyvavo tik du: W. M. Chase ir A. Devenienė.

Pirmininko sumanymai apie kultūrinis reikalams fondo sustiprinimą ir specialios komisijos sudarymą prie draugijos, kurie turėtų planuoti draugijos kultūrinės veiklos programą ir vadovauti jos vykdymui, nu skambėjo "palubėse", delegatų galvų nesiekdami... Kilus klausimams — kam, kodėl ir kaip, pirmininkas susidėjo planus atgal į kišenę ir pareiškė, kad daugiau jis į valdybą neis.

KARAS ŠŪVIAIS IR RAŠTAIS

Korėjos fronte raudonieji dar laimi. Pasaulio fronte jie mažumoj, bet spiriasi

Mažą, palyginti, Korėjos pusiasalio įvykiai sujungia visą pasaulį. Net ir toji kasdieninė Amerikos spauda, kuri paprastai pirmą puslapį užleidžia vien savo miesto sporto ir kriminaliniams įvykiams, šią savaitę jau pirmo puslapio dalį skiria... pranešimams iš karo lauko ir politiniams sprendimams, kurių dabar įvyksta kasdien naujų ir svarbesnių.

ŽINIOS IŠ FRONTO

Pirmoji Korėjos karo savaitė ir net antrosios pradžia raudonieji puolėjams buvo žymiai laimingesnė, negu užpultiesiems. Nors pranešimai buvo mainingi — vieną dieną paskelbiamas didelis užpuolimų pralaimėjimas ir net visiškai sugniužimas, o kitą dieną beveik viskas atšaukiama, kad kas vakar buvo pranešta, tai netiesa — ir vis dėlto pagaliau aišku, kad raudonieji įsiskverbė jau gana giliai į pietinę Korėją.

Pereitos savaitės antroje pusėje galutinai patvirtinta, kad raudonieji užėmė pietinės respublikos sostinę Seulą. Atėjo žinios, jog ten jau veikia ir "liaudies teismai".

Netrukus buvo pranešta, kad raudonieji jau užėmė netoli nuo Seulo esantį aerodromą, o kiek vėliau ir uostą, per kurį Seule buvusios amerikiečių seimos spėjo išvykti į Japoniją.

Pasklido žinia, kad raudonie-

TMD ir dabar turinti fondą — apie 5,000 dolerių (surinkti iš nario mokesčių, kuris yra 2 doleriai metams). Su tokiu fondu, žinoma, negalima nei vienos vertingesnės knygos išleisti. Norint padidinti tą fondą, reiktų didinti mokesčių, o tai delegatams atrodė visai neįmanomas dalykas.

Susidėjus taip aplinkybėms, naujos valdybos klausimas lengvai pasidavė išsprendžiamas. Pirmininkauti laikinai apsiėmė A. Devenienė. Vicepirmininku išrinktas V. Alseika, sekretorium paliktas tas pats Kasperaitis ir Racine, Wisc., kuris nebuvo atvykęs, išdėdinti A. S. Trečiokas. Atrodo, kad dabar Tėvynės Mylėtojų Draugijai teks visai atvirai susidurti su hamletišku klausimu — būti ar nebūti.

ALTS 14 - tasis skyrius

Nashua, N.H., liepos 1 d. įvyko ALTS skyriaus steigiamasis susirinkimas. Į skyriaus valdybą išrinkti: pirmininkas — Alfonso Ulčickas, sekretorius — Kaulėtininkas reikalams fondo sustiprinimą ir specialios komisijos sudarymą prie draugijos, kurie turėtų planuoti draugijos kultūrinės veiklos programą ir vadovauti jos vykdymui, nu skambėjo "palubėse", delegatų galvų nesiekdami... Kilus klausimams — kam, kodėl ir kaip, pirmininkas susidėjo planus atgal į kišenę ir pareiškė, kad daugiau jis į valdybą neis.

Naujojo skyriaus vadovybė užsibrėžė artimiausiu laiku su-ruošti eilę kultūrinių pramogų vietos lietuviškajai kolonijai,

ji jau užėmė ir į pietus nuo Seulo esantį miestą Suwoną, kad pietiečių armija visai susmuko, ne tiek nuo smūgių, kiek dėl nusiminimo, kad jie visai neturi kuo pasipriešinti prieš komunistų iš Rusijos atsiųstus tankus, bombonešius ir naikintuvus.

Amerikos prezidentas tik antradienį nutarė siųsti į pagalbą laivyną bei aviaciją. Kol tai buvo nutarta ir įvykdyta, komunistai spėjo daug pasiekti.

Paskui buvo pranešta, jog Suwonas dar nepaimtas, pietiečiai dar nepasidavė, amerikiečių pagalba ateina, jau atėjo ir viskas bus gerai.

Bet vėliau vis dėlto paaiškėjo, kad lietus trukdo amerikiečių lėktuvams gerai pasiekti, kad laivai taip pat negali daug padėti. Reikia stipresnių sausumos jėgų, reikia pestininkų. Prezidentas Trumanas įsakė siųsti

PASKUTINĖS ŽINIOS

Trečiadienį, 11 val. prieš pietus Korėjos laiku, arba antradienį 2 val. p.p. mūsų laiku, pirmą kartą amerikiečių artilerija paleido šūvius į užpuolikus tankus.

Tuo tarpu dar nėra pranešimų, kad užpuolikų žygiavimas būtų jau sustabdytas. Priešingai, abejojama, ar pirmieji nebus apsupti ir skubinamasi nusiųsti daugiau pajėgų (ir iš Kalifornijos išsiųsta nemaža jūrinių korpso pajėgų; mobilizacijos artimiausiu laiku nenumatoma).

Amerikiečiai korespondentai, apibūdindami, kas dedasi Korė-

joje, sako, kad kaip oficialiai tą pasitraukimą bevardintum, realiai žiūrint tai yra tęsimas.

MacArthur'o štabas praneša, kad šiauriečiai stengiasi siųsti į mūšius viską, ką tik jie turi. Štabo nuomone, šiauriečiai jau yra perkėlę per Hano upę (į pietus nuo Seulo) apie tris ar keturias divizijas.

Numatoma, kad MacArthuras netrukus bus paskirtas Jungtinių Tautų Organizacijos kariuomenės vadu. Tuo būdu JTO netikėtai įsigyja "savo kariuomenę". Tokios kariuomenės neturėjimas buvo didžiausia buvusios Tautų Sąjungos silpnybė.

MacArthur'o štabas praneša, kad šiauriečiai stengiasi siųsti į mūšius viską, ką tik jie turi. Štabo nuomone, šiauriečiai jau yra perkėlę per Hano upę (į pietus nuo Seulo) apie tris ar keturias divizijas.

MacArthur'o štabas praneša, kad šiauriečiai stengiasi siųsti į mūšius viską, ką tik jie turi. Štabo nuomone, šiauriečiai jau yra perkėlę per Hano upę (į pietus nuo Seulo) apie tris ar keturias divizijas.

MacArthur'o štabas praneša, kad šiauriečiai stengiasi siųsti į mūšius viską, ką tik jie turi. Štabo nuomone, šiauriečiai jau yra perkėlę per Hano upę (į pietus nuo Seulo) apie tris ar keturias divizijas.

MacArthur'o štabas praneša, kad šiauriečiai stengiasi siųsti į mūšius viską, ką tik jie turi. Štabo nuomone, šiauriečiai jau yra perkėlę per Hano upę (į pietus nuo Seulo) apie tris ar keturias divizijas.

TRUMPAI KALBANT

□ Amerikoje baigti visi pasirengimai, jei tik būtų reikalingi įvykdyti žmonių mobilizacijai kariuomenei ir pramonei.

□ Aliaskoje esanti JAV kariuomenė yra parengties būklėje. Laukiama atvykstant naujų kariuomenės dalinių.

□ Netoli Berlyno sovietai vykdo 25,000 vokiečių "liaudies milicijos" manevrus. Dalyvauja gerai apginkluoti daliniai.

□ Henri Queuille sudarė Prancūzijos vyriausybę. Į vyriausybę neįėjo socialistai.

□ Švedija, kurios laikysena praėjusiam kare ir pokario laikotarpyje buvo savotiška, nutarė remti JTO nutarimą — teikti pagalbą užpultai pietinei Korėjai.

□ Ryšium su Korėjos įvykiais Anglijoje stipriai pabrango kailiai, kurie maisto produktai. Amerikoje pagyvėjo automobilių pardavimas.

□ Į JAV atvykstantiems tremtiniais jau pradėta taikyti naujojo DP imigracijos įstatymo reikalavimai. Visi turi pasirašyti, kad jie nepriklauso komunistų partijai.

□ Rumunijoje eina didelis komunistų partijos valymas. Jau pašalinta iš partijos 192,000 narių.

□ Skelbiama, kad Chicago jau turi 3,631,835 gyventojų. Per 10 metų ji padidėjo 235,627 gyventojais.

□ Berlyne prasidėjusioje Europos valstybių intelektualų ir mokslininkų konferencijoje atstovaujami ir lietuviai.

□ Belgijos karalius Leopoldas, nesibaigiant ginčams dėl jo grįžimo į Belgijos sostą, ketina ginčą taip likviduoti: grįš į sostą ir paskelbs, kad karaliaus teises perleis didžiajam sūnui. Po to vėl iš Belgijos išvyks.

□ Sovietų Sąjungos įteiktą protestą Irano vyriausybei dėl leidimo JAV žibalo bendrovei ieškoti naftos versmų Sovietų Sąjungos pasienyje atmetė. Irano vyriausybė priminė, kad ji savo krašte esanti šeimininkė ir daranti, ką ji norinti.

□ Iš Irano ir Turkijos pranešama, kad tų kraštų pasieniais pradėtas Sovietų Sąjungos kariuomenės telkimas.

Mūsų ūkininkų sodybos, kurias dabar drasko pavergėjai

KARAS RAŠTAIS

Tuo pačiu metu savotiškas karas vyksta ir diplomatinio keliu.

Jungtinių Tautų Organizacijos Saugumo Taryboje buvo patvirtintas Trumano pasiūlymas ginti pietinę Korėją nuo užpuolimo. Priimta rezolucija, kuria visi JTO nariai kviečiami tą daryti.

Tuo būdu teisiškai Amerikos kariuomenė skaitosi ne kariuomenė, o tik einanti tarptautinės policijos pareigas. Tokias pačias pareigas sutiko eiti ir visa eilė kitų valstybių.

Anglija pasiuntė savo laivų amerikiečiams į pagalbą. Australija padarė tą patį. Kanada

irgi svarsto, kuo ji gali prisidėti.

Trumanas kreipėsi į patį Staliną, kad jis "patartų" korėjiečiams komunistams atitraukti savo kariuomenę iš pietinės Korėjos. Stalinas atsisakė. Jis apkalino Ameriką ir pietiečius, kad jie pirmieji užpuolė. Jis pasigyrė, kad jis į Korėjos "vidaus reikalus" nesikišias. Patarė ir kitiems to nedaryti.

Keturios dešimtys valstybių, priklausančių Jungtinių Tautų Organizacijai, pareiškė pritarimą amerikiečių užimtai pozicijai. Tai yra du trečdaliai visos Jungtinių Tautų Organizacijos (iš viso yra 59 nariai).

STALINO REIKALAVIMAI

Bet Stalinas į pasaulio daugumos nuomonę nežiūri. Jis jau pradeda nerimti, nervintis. Jau organizuoja savo valdomų žmonių mitingus, kuriuose jiems patiems liepia sakyti prieš Ameriką kurstančias kalbas. Savo kontroliuojamose laikraščiuose jau pradeda aštriau pulti Ameriką. Pagaliau jis jau oficialiai pareikalavo, kad Amerika tučtuojau atitrauktų savo kariuomenę iš Korėjos!

Ir šiaurinės Korėjos komunistinė valdžia taip pat įteikė savo reikalavimus ir protestus Jungtinių Tautų Organizacijai.

Jungtinių Tautų Organizacijos rastiņėje dar niekada nebuvo gautas toks piktas raštas, kaip šitas korėjiečių komunistų raštas, kur puolama Amerika.

Tarp ko kita — tas raštas parašytas rusiškai. Neveltui ten liko tiek daug "patarėjų"...

Garsusis Trygve Lie po to išsiuntė į Japoniją savo asmenišką atstovą, kuris ten turi surinkti žinias, kas darosi Korėjoje, ir jam tas žinias atvežti. Tas asmeniškasis atstovas yra tūlas Katzin.

Nėra abejojimo, kad nei Amerika, nei kiti kraštai dabar nesitrauks. Ką Stalinas darys toliau, kai jo reikalavimų nebus paklausa?

Tai ir yra dabar įdomiausias klausimas. Nes nuo to labai pareis, ar šį kartą dar užteks karo Korėjoje, ar jau turės prasidėti "generalinis pėrsiėmimas", be kurio, žinoma, vistiek pasaulyje jokios tvarkos negalės būti.

ATSARGIAU NET IR APIE MIRUSIUS!

Apie kai kuriuos žinomesnius tokiomis nuomonėmis jo artimiesiems. Dar blogiau, jeigu ta žinia apie mirtį yra klaidinga. Tada nuomonės (kartais gal net klaidingos) kad tas ir tas darė tą ir tą, gali pavirsti tikru įskundimu.

Kol Lietuva tokioje padėtyje, kaip dabar, dažnai negali tikrai pasitikėti iš ten gaunamomis žiniomis. Tačiau pasitaiko, kad atėjus žiniai, kad tas ir tas jau yra miręs, mūsų laikraščiuose čia apie juos pradedama rašyti visokių atsiminimų bei nuomonių. Jei žmogus jau tikrai negyvena šiame pasaulyje, tai, žinoma, jam jau negalima pakenkti, bet dar galima pakenkti

Apie kai kuriuos žinomesnius tokiomis nuomonėmis jo artimiesiems. Dar blogiau, jeigu ta žinia apie mirtį yra klaidinga. Tada nuomonės (kartais gal net klaidingos) kad tas ir tas darė tą ir tą, gali pavirsti tikru įskundimu.

Kol Lietuva tokioje padėtyje, kaip dabar, dažnai negali tikrai pasitikėti iš ten gaunamomis žiniomis. Tačiau pasitaiko, kad atėjus žiniai, kad tas ir tas jau yra miręs, mūsų laikraščiuose čia apie juos pradedama rašyti visokių atsiminimų bei nuomonių. Jei žmogus jau tikrai negyvena šiame pasaulyje, tai, žinoma, jam jau negalima pakenkti, bet dar galima pakenkti

VASAROS METUI

Kaip ir kitais metais, taip ir šįmet DIRVA liepos ir rugpjūčio mėnesiais išleidžiama kiek mažinta, būtent, šešių puslapių. Išimtis bus tik kitą savaitę, kada DIRVA išeis ne sumažinta, bet padidinta, dviejų dalių.

KORĖJA

Senas Korėjos pusiasalio vardas yra Chosen. Tai reiškia "Ryto tyla".

Dėl Korėjos jau ne pirmą kartą kariaujama. 1904 - 5 metų karas tarp rusų ir japonų taip pat pat buvo dėl Korėjos. Nemaža ir lietuvių žuvo tame kare. Dešimts metų anksčiau (1894 - 5) dėl Korėjos Japonija kariavo su Kinija. Iki šio karo pabaigos Korėja buvo Japonijos valdžioje.

Korėjos plotas yra 85,000 kvadratinų mylių. 1945 metais padalinta į dvi okupacines zonas — sovietų ir amerikiečių.

Gyventojų šiaurinėje Korėjoje tik apie 8 milijonai, o pietinėje — 20 milijonų su kaupu. Tačiau šiaurinė dalis labai turtinga pramone, geležies ir anglies kasyklomis, elektros jėgainėmis, o pietinė daugiausiai ūkininkų kraštas.

Rusai iš šiaurinės Korėjos savo kariuomenę atitraukė 1944 metais, tai yra visus metus anksčiau, negu amerikiečiai iš pietinės. Bet rusai paliko vieną "priešpriešą", o amerikiečiai tik 500, nors amerikiečių daly beveik tris kartus daugiau gyventojų.

Šiaurinės Korėjos konstitucija yra visai nukopijuota nuo sovietų. Vadinaisi, "liaudies demokratijos respublika"... Šiaurinė dalis turi 95,000 kariuomenės, apginkluotos sunkiais rusų ir japonų ginklais, jų tarpe apie 100 didžiųjų rusiškų tankų, apie 150 kovos lėktuvų.

Pietinės Korėjos respublika formaliai buvo įsteigta 1948 metų rugšėjo 15 dieną — sukakus trejiems metams nuo japonų kapituliacijos. Konstitucija kaip vakarų demokratijų. Kariuomenės turėjo irgi 96,000, bet neturėjo nei artilerijos, nei tankų, nei lėktuvų...

Pietinės Korėjos sostinė yra Seulas, svarbiausias viso pusiasalio miestas. Šiaurinės Korėjos vyriausybė yra įsikūrusi Pjonygyange.

Seulas prieš penkerius metus turėjo 1 milijoną gyventojų, dabar jau buvo išaugęs iki 2 milijonų. Daugumas trobesių tačiau šiame mieste yra mediniai ir stogai šiaudiniai.

Dvi Korėjos atsirado todėl, kad rusai į savo zoną neleidė JTO komisijos, kuri turėjo prižiūrėti rinkimus. Rinkimai įvyko vien amerikiečių zonoje. Rusų zonoje buvo komunistiškai "rinkimai".

Dabar į pietinę dalį paskui tankus seka ir bolševikiški "liaudies teismai", kurie pirmoji eilė "teisia" pietiečių karininkų, valdininkų, policijos tarnautojų šeimas, jeigu jos nesuskubo pabėgti.

Tarp pabėgėlių nuo mūsų esą daug įsimaišę civiliai apsirėngusių komunistų, kurie traukia su pabėgėliais kartu į pietus, pasirenkę šnipinėti ir kelti sąmyšius bei netvarką.

Mirė inž. L. Tuskenis

Š. m. birželio 6 d. mirė dipl. inž. Leonas Tuskenis.

Leonas Tuskenis gimė 1899 m. balandžio 11 d. Aukštaitijoje. Pradžioje mokytis rusų caro valdžios okupuotoje Lietuvoje. Pirmasis pasaulinis karas jį nubloškė kaip tremtinį tolimon Rusijon. Tenai, berods Voroneže, jis baigė gimnazijos mokslą. Atsikūrus nepriklausomai Lietuvai, Tuskenis su kitais tremtiniais grįžo savon tėvynėn.

Isteigus Lietuvos Universitetą, Leonas Tuskenis įstojo į Technikos Fakultetą, statybos skyrių. Čia rašančiam teko pirmą kartą pažinti Leoną Tuskenį kaip technikos fakulteto studentą, neolithuaną, darbštų ir tiesų žmogų — aukštaitį.

Tuskenis atsidėjęs darbo pasirinktos studijoms. Baigęs universitetą Kaune, pradėjo praktišką darbą kaip diplomuotas inžinierius Susisiekimo Ministerijoje. Čia bedirbdamas L. Tuskenis tapo vyriausiu Kelių Valdybos direktoriumi. Jo darbuotės metu prasidėjo didesne sparta Lietuvos kelių ir susisiekimo gerinimas. Kaunas, laikinai sostinė, tapo plentais sujungta su Lietuvos uostu Klaipėda ir su tolimiausiu šiaurės Lietuvos miestu Biržais per Kėdainius ir Panevėžį. Autobusų susisiekimą įvedus, lengvai buvo pasiekiami kiekviena Lietuvos vietovė.

Prie visų tų darbų daug energijos ir darbo pridėjo inž. Leonas Tuskenis. Antruoju Tuskenio užsiėmimu laisvalaikiais buvo medžioklė ir Lietuvos gamtos studijos. Todėl Tuskenis puikiai pažinojo mūsų gyvūniją.

Sunkūs Lietuvos okupacijos metai ypač skaudūs buvo Tuskeniui. Plaučių uždegimu susirgusį mirtis išplėšė iš šeimos tarpo jo žmoną. Tuskenis liko našliu su mažyte dukrele.

Kai bolševikų bangos antru kartą pradėjo grąsinti užlieti Lietuvą, Tuskenis su savo dukrele bėgo Vokietijon, kiek galint toliau į vakarus. Kapituliacija jį užtiklo Oldenburge. Čia prasidėjo lietuvių rinkimas į stovyklas. Tuskenis, iš pradžių dirbęs prie anglų ir kanadiečių kariuomenių, perėjo lietuviškan darban. Jis tapo lietuvių bendruomenės atstovu prie britų karo valdžios žemutiniuose Saksose.

Prasidėjus emigracijai, Tuskenis kreipėsi į Australijos konsulą, kad gautų leidimą išvykti iš Australijos. Nors jis buvo vyresnio amžiaus, negu reikalavo schema, be to, su mažamete

dukrele, tačiau konsulas padarė išimtį ir leido jam išvykti į tą tolimą kraštą. 1948 m. balandžio 29 d. laivu "General Black" pro Panamos kanalą, Naująją Zelandiją Tuskenis atvyksta Australijon.

Čia jis pradeda darbą pereinamojoje Bonegillos stovykloje, kaip bloko prižiūrėtojas, stovyklos gaisrininkų viršininkas, o savo dukrelę įstatė į katalikų vienuolių vedamą mokyklą.

Stovykloje atliko sutarties numatytą darbo prievolę. Laisvomis nuo darbo valandomis Tuskenis ir čia medžiojo arba žvejojo ir studijavo Australijos gamtą. Pasivijau Tuskenį Australijoje. Jis mane supažindino su Australijos gyvūnija ir pasirodė jos geru žinovu.

Pereitų metų gale Works and Housing Department Melbourne paima Tuskenį iš stovyklos savo įstaigon braižytoju. Čia jis dirbo, taip sakant, arčiau prie savo profesijos ir tikėjosi po tam tikro laiko gauti inžinieriaus darbą.

Vasario mėnesį teko matyti Tuskenį paskutinį kartą. Jis aplankė mane sunkiai sergantį vienoj Melbourne ligoninėj. Tuskenis, grįžęs iš Tasmanijos, kur buvo savo įstaigos komandiruotas, supažindino mane su Tasmanijos gamta ir tt. Pasipaskojo apie savo šeimynišką gyvenimo planus, kad laukia atvykstančios iš Anglijos pažįstamos dar iš tremties gyvenimo Vokietijoje lietuvės, kurią nutaręs vesti ir vėl pradėti naują šeimyninį gyvenimą Australijoje.

Jai atvykus Tuskenis susitokė, susiėjojo Melbourne butuką ir pradėjo žmoniškesnį naujakurio gyvenimą.

Bet štai, birželio 6 d. savo darbo įstaigoje Tuskenis mirtinai gilinės kertamas širdin ir amžinai užmerkė akis. Mirtis neleidė tęsti gyvenimo. Liko vos prieš tris mėnesius ištėkėjus našlė ir dvylikos metų našlintolius ir vakarus. Kapituliacija jį užtiklo Oldenburge. Čia prasidėjo lietuvių rinkimas į stovyklas. Tuskenis, iš pradžių dirbęs prie anglų ir kanadiečių kariuomenių, perėjo lietuviškan darban. Jis tapo lietuvių bendruomenės atstovu prie britų karo valdžios žemutiniuose Saksose.

Prasidėjus emigracijai, Tuskenis kreipėsi į Australijos konsulą, kad gautų leidimą išvykti iš Australijos. Nors jis buvo vyresnio amžiaus, negu reikalavo schema, be to, su mažamete

Seiminės pramogos

Apie seimų nutarimus trumpai pranešama pirmame puslapyje. Smulkiau prie tų klausimų, bus dar laiko sugrįžti vėliau. Pakalbėkim dabar apie tai, ką Baltimorės lietuviai parengė seimų dalyviams priimti, su kuo jie iš toli atvykusiems svečiams pasirodė.

"ANSAMBLIUKAS"

Clevelandas garsinasi savo turimu Čiurlionio Ansambliu. Bet ir visur kitur, kur tik yra kiek didesnis naujakurių būrys, yra irgi mažiau ar daugiau panašūs "ansambliukai". Jie ir nepretenduoja visais atžvilgiais susilyginti su tikroju Čiurlionio Ansambliu, jie to vardo nevartoja, tačiau tam tikras siekimas dažnai yra regimas.

Štai Baltimorėje sandariečių vakarienės metu Br. Jonušas vadovaujamas choras ir prie jo prisijungusi tautinių šokių grupė suteikė nemažą malonumą ir bent iš tolo priminė Čiurlioniečius: tautiniai drabužiai, tautinės dainos (kai kurios net tos pačios, kurias ir Čiurlioniečiai turi savo programoje), tas pats, nors gal ir neabsoliučiai taip pat apšoktas "Malūnas"...

Apie trijų dešimčių dainininkų choras, tiesa, ne tiek choro, kiek karinio orkestro dirigavime daugiausiai patyrusio muziko vedamas, šiek tiek kenčias dėl bosų stokos, vis dėlto paliko labai malonų įspūdį. Kelios dainos ir

priedo gražiai pašokti "Mikita" bei "Malūnas" buvo tikrai mielūs "užsigardžiavimas". Žinoma, tai nebuvo koncertas tikra to žodžio prasme, o tik "priedas" prie vakarienės, bet geras priedas.

Pažymėtina, kad tai buvo vieningas naujakurių pabendravinimas su senąja karta per visą Baltimorės seimų savaitę. Už tai vieni ir kiti sandariečių pobūvio rengėjams, atrodo, buvo nuoširdžiai dėkingi.

DIDYSIS "DAINOS" KONCERTAS

Koncertas savo programos platumu buvo tikrai didelis, bet jame vyravo daugiau solistai. Choras didžiąją koncerto programos dalį sėdėjo scenoje ir drauge su publika plojo solistams.

"Dainos" choras mažas: tik 17 dalyvių, jų tarpe 7 sopranai ir tik 3 altai. Ta disproportiona labai juntama. Dar labiau juntama stoka daugumos choristų balso apvaldymo (skamba "natūraliai", tai yra, kaip išeina...), taip pat stoka dinamikos niuansų. Choras diriguojamas, gal sakyt, mechanškai, kaip metronomu.

Koncerto žvaigždė, žinoma, jauna dainininkė, konservatorijos studentė F. Petruitytė, kuri galės būti tikrai žymi dainininkė. Būtų labai gera, kad ji lietuviškų kompozicijų pasimokyti dainuoti pas tų dalykų specialistus, nes kitataučiai mokytojai negali čia duoti tinkamų nurodymų.

Maloni naujieta daugumai buvo tenoras Andreikus, kuris tikrai galėtų lygintis su toli gražu ne paskutiniaisiais operų tenorais. Tačiau ir jam bėda su lietuviškomis kompozicijomis: ne tik ištartimas, bet ir tempai visiškai klaidingi. Jei jis lietuviškus kūrinius dainuotų taip gerai, kaip kitus, suteiktų daug malonumo tautiečiams, parodytų tikrą lietuvių muzikos vertę ir kitiems.

Klaidingai dainuojami lietuviški kūriniai, žinoma, tik nuskriaudžiami, nes jų grožis atsiduria netinkamoj šviesoje. Gražiai pasmukavo jauna smuikininė Grišainaitė - Bulotienė. Jai planu pritarė jos sesuo Evelina Grišainaitė.

Dar vienas solistas buvo — klarnetistas K. Praleika (vieni šio koncerto iš naujakurių). Klarnetas nėra tikrai koncertinis solo instrumentas ir juo solo koncertuoja bent tik virtuozai. Praleika nėra virtuozas, tik šiaip jau gana gerai tą instrumentą valdąs. Tokie solo pasirodymai mėgėjiškame koncerte, žinoma, nėra nepriimtini ir šiuo atveju tai buvo vienas iš geresniųjų koncerto numerių. Žvilgtelėjus į koncerto programą, galima įsitikinti, kad ji uždaryta nesivadovaujant nei jokiu muzikiniu stiliumi, nei skoniu.

(Perkelta į 4-tą pusl.)

Studentai tautininkai organizuojasi

KORP! NEO LITHUANIA, FILIAE LITHUANIA IR JAUNOJI LIETUVA SUEIGA

Kai prasidėjusios vasaros kaitri saulė sekmadienį visai apretino New Yorko gatves ir tūkstantines minias suviliojo vandens pakrantės bei parkų pavėsiai, tai tos pat dienos popietį New Yorke gyvenantieji tautininkai korporacijų Neo Lithuania, Filiae Lithuania ir Jaunoji Lietuva korporantai susirinko į Povilanskų svetainę savo organizacijų reikalų aptarti. Sueigos atsilankė ne tik minėtų korporacijų nariai, bet ir jų artimi bičiuliai bei kitų draugiškų korporacijų atstovai. Erdvi svetainės salė buvo pilnutėlė korporantų ir svečių.

Sueigos prezidiumą sudarė buvę korporacijų pirmininkai. Į jį taip pat pakviesti garbės svečiai J. Ginkus ir Pr. Narvydas, abudu korp. Neo Lithuania mecenatai. Sueiga pradėta žuvusių ir į Sibiją išvežtų draugų pagerbimu. Perskaityta ir čia pat sudarytoji ilga virtinė pavardžių korporantų, kurie buvo nužudyti bolševikų ir nacių mirties stovyklose arba žuvo partizanų eilėse savo tėvynėje.

Atsilankę mecenatai susirinkusius nukėlė į praeities laikus, pasakodami įdomius savo prisiminimus.

Tai buvo prieš 26 metus, — pradėjo savo atsiminimus Pr. Narvydas. — VIENYBES redaktoriumi tuokart buvo širvydas. Šios redakcijos palatose iš rinkdavosi tautiškosios orientacijos lietuviai. Kartą čia sužinojom, kad iš Lietuvos atvyko du studentai rinkti aukų studentų namams statyti. Pajutom, kad tai yra atstovai to akademinio jaunimo, kuris savo įsitikinimais yra artimas mums, tautiškai nusiteikusiems Amerikos lietuviams. Nusistatyta atvažiuoti į šią misiją remti.

Dr. Valuko bute įvyko pirmasis susirinkimas. Visam reikalui sėkmingiau sutvarkyti, sudarė komitetą, kurį pavadino "Lietuvos Universiteto lietuvių studentų bendrabučiui remti komitetas". Jo būstine tapo J. Ginkaus namai. Komiteto valdybą sudarė: J. Ginkus, pirm.; kunigas A. Milukas, vicepirm.; Pr. Narvydas ir P. Kyrius, rašt.; A. Mikalauskas, izdin. Spaudos

komisija — K. Širvydienė ir S. Pauza. Komiteto nariais buvo: dr. A. Bacevičius, kun. S. Remėika, dr. Dambrauskas, kun. Matulaitis, G. J. Jokubaitis, J. Ambraziejus, A. M. Augūnas, P. Bajoras, kun. Kaulakis, J. O. Širvydas, dr. J. Valukas, S. E. Vitaitis, J. V. Grinius, K. Strumskis, J. Pranaitytė, P. Jurgeliutė, J. V. Liutas, Valantiejienė, dr. Klimas, M. Kiziūtė, Ribinskas ir Vilutis.

Pradėjus darbą, kairieji tuoj išėjo prieš. Liaudininkas B. Zygelis paršė į SANDARĄ piktą straipsnį prieš Neo Lithuania. Dešinieji pradėjo buvo neutralūs, o vėliau kai kurie iš jų rinkėms priekaištavo, girdi, jie neturį Lietuvos vyskupų įgaliojimo aukoms rinkti, todėl rinkėjų neremsią. Nežiūrint šių ir kitų kliūčių, namų statybai vis dėlto pasisekė surinkti daugiau kaip 8,000 dol. aukų.

J. Ginkus, papildydamas Narvydo prisiminimus, pareiškė, kad tuokart Amerikoje buvę latvis sunkūs laikai. Dabar lengviau kartais išgauti 100 dolerių, nei tuokart vieną dolerį. Vienok srovinės bangos buvo nugalėtos ir amerikiečių visuomenė, nepaisydama priešinios akcijos, aukojusi, rinkliavą reikią laikyti pavykusia.

Mus žavėjo, — tęsė Ginkus, — kad Lietuva, išsivadavusi iš priespaudos, gali kilti ir leisti savo vaikus į mokslą. Malonu buvo skaityti apie jų pasišventimą ir atliktus darbus, todėl aukomis ir darbais jus remėme. Gi dabar, nelaimės dienomis, patariu taupyti sveikatą, sunkiai uždribama dolerį. Dauginkit šėimas. Tikiu į greit atsilankią Lietuvą. Ten turėsite visi grįžti, o taip pat ir mus, Amerikos lietuvius, vežtis į mūsų tėvų žemę.

Tokiais linkėjimais J. Ginkus baigė savo žodį. Sueigos dalyviai buvo supažindinti su filisteriu M. Valiuke-studentų bendrabučiui remti komitetas". Jo būstine tapo J. Ginkaus namai. Komiteto valdybą sudarė: J. Ginkus, pirm.; kunigas A. Milukas, vicepirm.; Pr. Narvydas ir P. Kyrius, rašt.; A. Mikalauskas, izdin. Spaudos

Po eilės kitų klausimų padiskutuota ateties veikla. Prieta viena nuomonė — savo veikimą vykti.

bazuoti nutarimais, kurie buvo priimti narių korporantų suvažiavime Augsburg, Vokietijoje. Tu reikalau sudarytas organizacijas vienetas iš buvusių korporacijų pirmininkų: Abračio, Aliušausko, J. Kiaunės — Neo Lithuania pirmininkų; Paprockie-klausomybės kovų dalyvis ir parnės ir Silūnienės — Filiae Lithuania pirmininkų; Siruso — Jaunoji Lietuva pirmininko ir Gudaičio — Vilties korp. atstovo. Šiam kolektyvui pavesta susirinkti su draugiškų korp. atstovais ir įsteigti jų sambūrį, kad bendromis jėgomis galėtume siekti našesnės visuomeninės veiklos.

Po ilgai užsitęsusių sueigos ir dienos karščių atsisveikinta alumi. Alutis praėjo su studentiškom tradicijom ir dainom. Pobūvio metu sudėta aukų Europoje likusiems kolegoms paremti. Taip pat alučio metu tarė žodį Amerikos lietuvių inž. Sagys, atsargos karininkų Ramovės korporacijos mecenatas. Jo pastangomis šiai korporacijai teko 30,000 litų turtas, kuriuo, deja, dabar naudojasi okupantai.

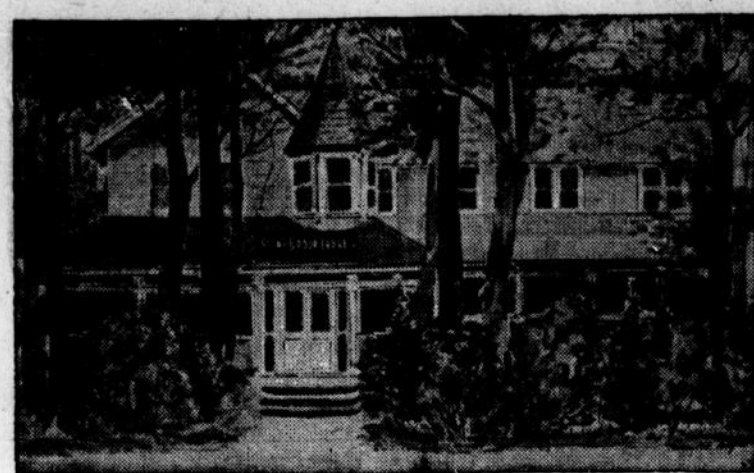
A. Šodaitis

DETROIT, MICH.

ALTS 4-TO SKYRIAUS ISVAŽIAVIMAS PRIE EZERO

Sekmadienį, liepos 9 d., ALTS 4-tas skyrius yra surengęs išvažiavimą prie Cooley ežero, V. Kriaučiūnų vasarvietėn, 8578 Cooley Lake Road, Cooley Lake, Mich.

Norintieji prie minėto ežero praleisti tą dieną, pasisvečiuoti ir pasimaudyti, yra prašomi, geriau porą dienų prieš tai, susisiekti su rengimo komisija per Mrs. M. Sims, telef. WE 3-6702, arba J. Domeika, TY 5-8741. Rengėjai paruošė pietus. Rengiamasi pradėti išvažiuoti apie 10 val. iš ryto ir nevēliau kaip 1 val. p. p. Vykstantieji savo automobiliais ir dar galintieji priimti vieną ar kitą asmenį nuvežti, yra maloniai prašomi sustoti prie Dr. J. Sims namų, 2207 Oakman Blvd., kur susirinks būrelis ten norinčių nuvažiuoti. Rengimo Komitetas

ŠTAI VASARVIETĖ,

kurioj atostogaudami lietuviai gali pasijusti vasaroją .. Palangoj!

Stony Brook Lodge Tel.: Stony Brook 586

Čia priimami ir didesni pobūviai. Ideali vieta gegužinėms. Rezervuodami kambarius atstogoms arba norėdami daugiau informacijų, rašykite:

Pr. Lapienė, POB 526, Stony Brook, N. Y.

BROOKLYN, N. Y

LIUDNJŲ ĮVYKIŲ MINĖJIMAS

New Yorko Lietuvių Tarybos pastangomis buvo suruošta Lietuvos okupacijų ir masinių tremimų minėjimas. Šis minėjimas buvo dviejų dalių, kurių pirmoji buvo religinė.

Birželio 11 d. New Yorke ir jo apylinkėse gyvenantieji lietuviai susirinko į šv. Patriko katedrą New Yorke. Susikaupimo valandos pamaldos visų širdis jaudino dėl kančių, kurias tenka pakelti Lietuvai ir visai jos tautai. Dvasiškų angliškai pasakytų pamokslai ne vienam kitataučiui atvėrė akis ir parodė rusišką komunizmo kruvinąją vergiją.

Antroji minėjimo dalis buvo atlikta birželio 25 d. Apreišimo parapijos salėje. Liudnjų dieporacijų pirmininkų: Abračio, Aliušausko, J. Kiaunės — Neo Lithuania pirmininkų; Paprockie-klausomybės kovų dalyvis ir parnės ir Silūnienės — Filiae Lithuania pirmininkų; Siruso — Jaunoji Lietuva pirmininko ir Gudaičio — Vilties korp. atstovo. Šiam kolektyvui pavesta susirinkti su draugiškų korp. atstovais ir įsteigti jų sambūrį, kad bendromis jėgomis galėtume siekti našesnės visuomeninės veiklos.

Po ilgai užsitęsusių sueigos ir dienos karščių atsisveikinta alumi. Alutis praėjo su studentiškom tradicijom ir dainom. Pobūvio metu sudėta aukų Europoje likusiems kolegoms paremti. Taip pat alučio metu tarė žodį Amerikos lietuvių inž. Sagys, atsargos karininkų Ramovės korporacijos mecenatas. Jo pastangomis šiai korporacijai teko 30,000 litų turtas, kuriuo, deja, dabar naudojasi okupantai.

mažamečių mergaičių eilėrašciai dar nesudaro meninio parengimo. Salėje nesimatė nei tautinės vėliavos, nei vyties. Apšepęs staltiese nebuvo padengtas nei staltiese.

Minėjimą baigiant, priimta rezoliucijos, kurios nutarta siųsti JAV prezidentui, Kongresui, senatoriams ir kt., prašant greičiau priimti genocido konvenciją.

Ačiū Rėmėjams!

Prenumeratos pratęsimo proga DIRVOS spausdinimo priemonėms pagerinti aukojo šie skaitytojai:

Šileikis P., Chicago, Ill. \$3.-
Kuprėnas J., Washington 2.-
Tamošiūnas V., Detroit 2.-
Rouika J., Columbus, Ohio 2.-
Girėys Balys, Chicago, Ill. 2.-
Pechulis J. Cleveland, Ohio 1.-
Liudžiūtė Br., Chicago, Ill. 1.-
Kremeris Osk., Reading, Pa. 1.-
Adomkavičius Ed., Bridge-water, Mass. 1.-

DIRVOS ATSTOVAI

į kuriuos galima kreiptis visais DIRVOS prenumeratos ir skelbimų reikalais:

Amsterdam, N. Y.

M. Židonis, 260 Locust Ave.

So. Boston, Mass.

Brunonas Kalvaitis, 545 East Broadway.

Chicago, Ill.

Jonas Paplėnas, 4418 So. Hermitage Ave.

Dayton, Ohio

J. A. Urbonas, 1302 Lamar St.

Newark, New Jersey

A. S. Trečiokas, 314 Walnut St.

New York - Brooklyn

Antanas Sodaitis, 57-56 63rd St., Maspeth, N. Y.

Waterbury, Conn.

Vladas Varneckas, 2157 N. Main St.

Hamilton, Canada

Bronius Vengrys, 227 Brant St.

Montreal, Canada

Stepas Kęsgaila, 6882 Beaulieu St.

Toronto, Canada

Jonas Paršeliūnas, 514 Euclid Ave.

Anglijoje

Jonas Palšis, 10, Warrel's Terrace, Bramley-Leeds.

Australijoje

Povilas Lukošūnas, 178 Wakefield St., Adelaide, S.A.

Taupyti galima ir laiškais! Prašykite informacijų paštu!

STANDARD FEDERAL SAVINGS & LOAN ASS'N.

PIGIOS PASKOLOS NAMAMS

TAUPYK SAUGIAI ... mes per 41 metus visiems išmokėjome pareikalavimus
Turtas per 25 milijonus dolerių. Atsargos fondas per 2 1/4 milijono U. S. Government Securities ir grynais pinigais per 12 milijonų STIPRIAUSIA TAUPYMO ISTAIGA CHICAGOJE
Federal Savings & Loan Insurance Corporation narys

JUSTIN MACKIEWICH, PRESIDENT & MGR.
4192 Archer Avenue Chicago 32, Illinois
TELEFONAS: Virginia 7-1141

DARBO VALANDOS: Kasdien nuo 9 iki 4.
Trečiadieniais nuo 9 iki 12 dienų. Ketvirtadieniais nuo 9 iki 8 vak.

KAS ir KUR

• Liepos 1 d. laivu "S.S. General Black" į New Yorko uostą atvyko 20,000-asis lietuvis tremtinys pagal DP imigracijos įstatymą. Ji yra ORANTAITE Jūrą, 6 metų amžiaus mergaitė, su tėvais vykstanti pas gimines į Cleveland, Ohio.

Atsitiktinai 20,000-asis lietuvis atplaukė senojo DP įstatymo laikui baigiantis ir dar tuo pačiu laivu, kuriuo 1948 metais spalio mėn. buvo atgabentas pagal tą įstatymą pirmasis tremtinių transportas.

• Didžiosios Britanijos Lietuvos Sąjunga pradėjo ten gyvenančių lietuvių surašymą. Surrašymo ankotos turi būti grąžintos į Sąjungos centrą iki rugšėjo 1 d. Surrašomi visi lietuviai: seniau atvykusieji ir naujakuriai.

• Miškininkų Sąjunga Tremtyje išleido knygą **Lietuvos Girų Milžinai**. Knyga skirta 30 metų sukakčiai paminėti nuo Lietuvos miškų departamento įkūrimo. Redagavo K. Ščenulevičius. Kaštuoja 1 dol. ir galima gauti šiuo adresu: P. Šilas, 1717 So. Morgan St., Chicago, Ill.

• Vokietijos laikraštinkas Simas Miglinas pradeda leisti naują laikraštį TREMTIS. Šiuo metu, sustojus LIETUVIUI, neturima nė vieno lietuviško laikraščio Vokietijoje.

• Komunistai, girdami ūkinę Lietuvos būklę, sako, kad padidėjęs vilnų ir linų ūkis. Greičiausia, kad taip yra, nes kur visiškai apleidžiama žemė, ten pradedama dirvonuose ganyti avys ir šėti linai.

• Australijos leidžiamas dvisavaitinis laikraštis AUSTRALIJOS LIETUVIS ruošiasi įsigyti savo spaustuve ir pradėti joje spausdinti knygas.

• AUSTRALIJOS LIETUVIS nuosavai spaustuvei suorganizuoti bendrovę Australijos Lietuvis Publishing Co. Bendrovė pradėjo pardavinėti paskolos laktus po 1 svarą. Tuos laktus bendrovė išpirksianti per trejus metus. Už paskolas mokės 4%.

• Miškininkas J. Kupronis gyvena ir dirba Lansing, Mich. Ten jis tvarko miškininkystės kolegijos dekoratyvinį medelyną.

• New Yorke lietuvių patriotinės organizacijos įsteigė Antikomunistinės Akcijos Centrą. Po deklaracija pasirašė 31 organizacija. Akcijos centras kviečia prieškomunistinei veiklai panašiai organizuoti ir kitų kolumbių lietuvių.

• Lieuvų Dailės Instituto nariai, dail. Teleforo Vallaus iniciatyva, Toronte, Kanadoje, ruošia lietuvių grafikų darbų parodą. Parodoje išstatyti P. Augiaus, V. Petravičiaus, V. Rato ir T. Vallaus kūriniai. Ji pradedo liepos 4 d. Malloney's Art Gallery patalpose.

• Kanadoje Laikinis Organizacinis Komitetas nuo liepos 1 d. iki rugpjūčio 1 d. nori įvykdyti visų Kanadoje gyvenančių lietuvių registraciją.

• Buenos Aires, "Argentinoje, šv. Cecilijos choras išleido rinką dvi įdainuotas plokšteles: Saanausko "Kur bėga šėsupė", Pocius "Palankė, palankė", M. Petrausko "Motus, motušė" ir Vanagardžio "Kur Nemunėlė". Choras ruošiasi ir kitiems įdainavimams.

• Toronto, Kanadoje, esąs lietuvių oktetas paminėjo savo dešimt metų sukaktį. Oktetui vadovauja Verikaitis.

• Liepos mėn. iš Vokietijos į JAV išplaukia 7 laivai. Jie atveš apie 9,000 tremtinių. Tikimasi, kad jų tarpe bus apie 500 lietuvių.

• Prof. J. Baly, gavęs reikalingą paramą iš Blomington, Ind., universiteto, vėl išvyko į lietuvių kolonijas tautosakos rinkti.

• Dr. A. Šerkšnas pakviestas į Anhurst College, Conn. psichologijos dėstyti. Neseniai jis redagavo AMERIKOS savaitraštį.

• Pfullingene, prancūzų valdomoje Vokietijos zonoje, likviduota buvusi DP stovykla. Galintieji emigruoti perkelti į Muensingę, o Pfullingene bus negalinti emigruoti stovykla.

• Amerikoje lankosi iš Venecuelos atvykęs salesietis kun. A. Sabaliauskas. Čia jis išbus apie pusantro mėnesio ir po to grįš atgal. Venecueloje jis rūpinasi lietuvių katalikų tikybiniiais reikalais ir leidžia laikraštį TĖVŲ KELIAS.

• Chicagoje gyvenantieji lietuviai rašytojai steigia savo klubą.

• Australijoje apsigyvenęs buv. nepriklausomos Lietuvos finansų viceministeris A. Danta penkis mėnesius išgulėjo ligoninėje, šiuo metu jau gali vaikščioti ir tikisi greit pasveikti.

• Melbourne, Australijoje, atliekė nustatytą darbo prievolę, susitelkę apie 1,000 lietuvių.

• Australijoje, Melbourne mieste, lietuvis Valasinaičius įkūrė namų statybos firmą. Turi daug užsakymų ir telkia didesnę kiekį darbininkų.

• Leonas Baltrūnas, gyvenęs Australijoje, pakviestas Victorijos provincijos krepšinio rinktinės treneriu.

• Amerikos Lietuvių Rymo Katalikų Federacijos 31-asis kongresas įvyks rugšėjo mėn. 30 ir spalį 1 d. Pittsburgh, Pa.

• Chicagoje gyvenę senieji lietuviai advokatai buvo pasikvietę į pobūrį lietuvių teisininkus, atvykusius iš tremties. Pobūvyje pasikeista aktualiais klausimais ir aiškintasi dėl savitarpinės pagalbos.

Kaip padėti pasiliekančiesiems?

Norim ar nenorim, bet Vokietijoje turės pasilikti nemažas skaičius lietuvių. Vieni skaičiuoja, kad pasiliekančiųjų bus 3,000, kiti teigia, kad vien iš Mažosios Lietuvos kilusių bus žymiai daugiau.

Šiuo atveju, kada mes kalbamės apie pagalbą, kurią neišvengiamai teks teikti Vokietijoje pasiliekančioms, mes daugiausiai atsimename tuos senos amžiaus, nedarbingus ir sergančius tautiečius. Skaičiuoja, kad tokių bus apie 3,000. Ir prieš šiuos skaičius pridėjus Mažosios Lietuvos lietuvių, kurių dalis aiškiai apsisprendus laikytis su lietuviu, gausime apie 5,000 skaitmenį.

Didžiausias rūpestis tais, kurie patys savęs išlaikyti negali ir, nori ar nenori, yra priversti atsistoti įvairiose prieglaudose. Aišku, kad tas savotiškas prieglaudas organizuos tarptautinės šalpos organizacijos, bet didžiulę jų išlaikymo našta bus atiduota vokiečiams. O Vokietijoje, po antrojo karo gerokai sugriautoje ir žmonėmis perpildytoje, didelės užuojautos ir paramos niekas negali tikėtis. Vokiečiai negali apirpinti savųjų vargšų, tai ką bekalbėti apie svetimuosius.

Kad daliai tremtinių tenka pasilikti Vokietijoje, labai kalta vestoji tremtinių įkurdinimo politika ir iš dalies pačių tremtinių laikysena.

Tie, kurie organizavo tremtinių įkurdinimą (UNRRA ir IRO), dažniau atvejais vykdė ne įkurdinimą, bet tremtinių pasprekšimą. Tremtiniai buvo pavirsti savotiškais raumenimis, perkėmis, ir tarptautiniai pirkliai, susirinkę į įvairių kraštų, rinkosi, kas jiems patiko. O patys tremtiniai tokiai įkurdinimo politikai kaip reikiant taip pat nesipriešino. Nebuvo jokio susitarimo tarp atskirų tautybių ir nebuvo jokio susidrausminimo. Kaip teisingai savo laiką buvo pasakę, "vieno pirkto, o kiti pardavė". Ir rezultate, mes lietuvių kalbame apie 3,000 ne-

galinčių iš Vokietijos niekur išsikelti, latviai turi tokių tremtinių du kartus tiek — 6,500, gi estai apie 2,000.

Mano nuomone, ir dabar dar ne vėlu iš paskutinosios stengtis, kad Vokietijoje pasiliekančių skaičius būtų nuspauostas iki didžiausio minimumo. Tie, kurie pirkosi sveikus ir jaunus raumenis, gal teiktų šiek tiek paimti ir dirbti nepajėgiančių. O gal ir Amerika, kuri čia įsileidžia taip pat daugiausia darbuotinkančius, neužmirštų, kad Vokietijoje lieka keli tūkstančiai, kurie būtų tikrai dėkingi už suteiktą pagalbą čia atvykti.

Iki šio laiko dar neteko išgirsti, kaip organizuoti lietuvių visuomenę mano šiems nelaimingiesiems padėti. Mes dažniau atvejais išgirstame tik IRO ir Vokietijos vyriausybės nusišaltus klausimus. Gal reikėtų, kad mūsų šalpos įstai-

LAIC prašo siuntinėti iškarpas

Sambausieji laikraščio iškarpų rinkimo biurui nepajėgia pilnai surinkti tik vienos didelės valstybės spaudos atsiliepimų vienu ar kitu klausimu. Antra vertus, toksai aptarnavimas brangiai kainuoja.

Todėl LAIC prašo visus politinę akciją sudomintus lietuvių siuntinėti vietas spaudoje ir žurnaluose pastebėtus straipsnius apie Lietuvą ir lietuvių lietuvių ir pabaltiečių pastangas ir kovas, apie įvykius, susijusius su Lietuvos išlaisvinimo klausimu. Persiunčiant prašome nurodyti laikraščio vardą, vietovę, datą ir puslapį.

Iškarpos siųsti šiuo adresu: Lithuanian American Information Center, 233 Broadway, New York 7, N.Y.

Dr. Šliupui paminklas

Liepos mėn. 9 d. Chicagoje bus atidengtas dr. J. Šliupui paminklas.

gos išdirbtų savo pagalbos planus ir juos siekti įgyvendinti. Neuztenka čia tik eilinių pagaudenimų, kad "visus pasiliekančius reikia sukelti į tautines stovyklas". To per mažai. Mes gerai žinome, kiek nervų kiekvienam iš mūsų tos stovyklos yra sugadinusios ir kaip jos yra nuvertinusios patį žmogų. Mes turime siekti, kad tie mūsų tautos nelaimingieji, kurie nemažiau Lietuvai gera yra padarę už mus pačius, galėtų turėti pakenčiamas gyvenimo ir tautinio išsilaukymo sąlygas. O tokių sąlygų nei IRO nei Vokietijos vyriausybė mūsų tautiečiams nesukurs. Jas turime mes, gyvenantieji laisvėje, padėti sukurti.

Kuri organizacija imsis šio uždavinio? Vieni mano, kad tai Balfas pareiga. Kiti gi sako, kad Vokietijoje pasiliekančiųjų išlaikymu turi rūpintis ir savo paramą teikti visi laisvame pasaulyje atsiderę lietuviai. Man daugiau patinka paskutinioji mintis, nes ji apima ne vien tik Amerikos lietuvių. Tiesa, Amerikoje gyvena didžiausias lietuvių skaičius, bet jei skaičiai tremtinių, tai į Ameriką atvažiuoja tik vienas trečdalis. Du trečdaliai išsikirsė po kitus kraštus ir taip pat neišsivadės remti pasiliekančių.

Bendros organizacijos, apjungiančios visus pasaulio lietuvių, iki šio laiko neturime. Ar ją greit turėsime, sunku pasakyti. Jei Amerikos Lietuvių Tarybos laikysena pasiliks tokia, kaip iki šiol, tai ir neturėsime. O ar kitų kraštų lietuvių pajėgos efektyviau suorganizuoti pasiliekančiams realią paramą, šiandien dar labai sunku pasakyti. O atsitiktinai surinkamais centais čia nebūs galima ilgai džiaugtis. Tad ir visus šiuos klausimus, kad jau ir pavėluotai, bet reikia greit svarstyti ir spręsti.

Reikalas nėra jau taip paprastas. Jis liečia mažiausiai tris, o gal ir penkis tūkstančius mūsų tautiečių. Ir juos iki vieno reikia išgelbėti. Tai mūsų tautinė pareiga.

RAŠALO AŠAROS

Bronys Raila

Du panašūs atsitikimai

Gilindamasis į Amerikos kultūrinio gyvenimo praeitį, štai vartau "mėnesinį laikraštį" — šiandien pasakytume "žurnalą" — AIDĄ. Toks žurnalas 1911 metais ėjo Waterbury, Conn. Labai mėgėjiškas ir silpnutis, bet vis dėlto žurnalas.

Pirmajame jo numeryje kažkokio J. Kovas rašo straipsnį apie "mūsų reikalus". Veik 40 metų praėjo, o tie mūsų reikalai vis tie patys ir lygiai aktualūs. Tarsi niekas nebūtų pasikeitę... J. Kovas rašo:

"Šiandien ne vienas kviečia ragina: darykime taip ir taip, įkurkime mokyklas, tverkime draugijas, statykime tautiškus namus, uždekime visokios rūšies įstaigas, šelpkime suvargšius mokinius bei šiaip pavargusius, ir panašius tiems užmąnytiems daugybė."

"Bet tie atbalsiai taip tykiai pro mūsų ausis praeina, — karštas nusiduoame visai negirdi, o dažniausiai mes manome suviską kita apie juos; ir tuos raginimus, nors jie ir būtų verti išklausyti, visai atmetame. Taigi čia jau pasirodo, kad mes mažai tesirūpiname apie savo reikalus. Tai išeina iš to, kad mes, iš dalies, mažai ir suprantame kitų užmąnyto vertę. O tas visas paeina iš mūsų pačių apsilėidimo, nes nesistengiame suprasti ar tai skaitydami laikraščius, ar tai knygas; ir dažniausiai jų bijome. Dažnai liuosas valandas, kurias galėtume sunaudoti savo išsilavinimo naudai ir proto pakėlimui, praleidžiame taip sau ant niekniekių, žaisdami bet ką tuščia namie bei taip kokiose ten užgoose. Dažnai išmetame net paskutinį savo grašį. Paverčiame jį nieką patys save."

Idomus, teisingas ir, mano nuomone, dar nepasėjęs balsas. Nors to laikotarpio jaunuoiai, dabar jau labai subrendę žmonės, šiandien ir mėgsta dėtis di-

deliais išminčiais apie viską: apie Lietuvą, apie Ameriką ir net apie tai, yra Dievas, ar jo nėra...

Gilindamasis į Amerikos (ne lietuvių) kultūrinio gyvenimo dabartį, randu vieną panašų atsitikimą, kurį prancūzų literatūros savaitraštėje Les Nouvelles Litteraires atpasakoja Sorbonos profesorius Raymond Las Vergnas, specialiai tyrinėjęs Amerikos universitetų gyvenimą. Ta proga jis perduoda amerikiečio profesoriaus Morris Bishop informaciją apie tai, ką skaito Amerikos šviesuomenė. Jis sako:

"Šiuo metu mūsų kolegijos mes turime apie pustrėčio milijono studentų... Niekas iš jų, išėję iš mokyklos, per visą gyvenimą nebeužperka poezijos ar literatūrinės kritikos rinkinio. Tiesa, noriai buvo perkamos knygos apie Byroną ir Poe. Byronas dėl to, kad turėjo meilužį, o Poe dėl to, kad mirė girtuokliu. Poezija čia niekam ne galvoje... Amerika yra magazinų ir ypač "digest" skaitytojų kraštas. Tie magazinai nepasiekia per metus nei dešimties literatūrinės kritikos trauksnių. Publika visai nesidomi universiteto žmonių raštais..."

Prof. R. Las Vergnas čia pat sugriebia vieną studentą ir paklausia, ką jis skaitęs, išskyrus vadovėlius.

— Skaitau laikraštį ir savo klubo biuletenį.

— O tamtos tėvai, brolis, ką jie skaito.

— Laikraštį ir savo klubų biuletenius. Be abejo, dar Reader's Digest...

Nuomonės gal kiek perdėtos. Gerai žinome, kad Amerikoje pasirodo gana daug vertingų literatūrų ir kitokių knygų, išperkamų dešimtimis ir kai kada šimtais tūkstančių egzempliorių.

Tas "panašus atsitikimas" į "mūsų reikalus" yra krašte, kuris dabar skaičiuoja 150 milijonų gyventojų. 148 milijonai gyventojų gali palikti prabangą dviem milijonam aktyviai domėtis ir skaityti literatūros, meno, mokslo, politikos, filosofijos veikalus, — tiems, kurie už juos valdys, tvarkys ir galvos.

O mes lietuvių, kurie jau "viską žinome" ir nebe save, o tik kitus galime pamokyti?

Pradėjęs šitą "kolumną" — kalbėti apie knygas ir kai kurias idėjas, — aš iš karto naujaučiau tokio uždavinio sunkumą ir... nuobodumą tūliams skaitytojams. Vienas kitas iš draugų mane net perspėjo, kad veltui gaisiu laiką ir dirbu visai nereikalingą darbą. Amerikos lietuvių knygą nereikalinga, jis ir taip viską žino... — juokais man aiškino vienas vietinis tautietis.

Tačiau, keistu būdu, buvau labai nustebintas, kai gavau keletą laišku iš naujųjų ir iš vietinių, kurie rašo, jog "kolumną" nuolat skaita, o tūlam užėjus noras ir tą apkalbamą knygą įsigyti. Taigi, spėjau, kad ir lietuvių koks vienas nušimtis tikriausiai knygomis domisi. Kaip ir amerikiečių...

Deja, po šio palyginimo mano džiaugsmas baigiasi.

Amerikiečiams gali pakakti vieno nušimčio, nes jau ir iš jo susidaro gana didelis elito sluogsnis. Mums to neužtenka.

Kad ką nors reikštume, kad ką nors pajėgtume, kad ką nors žinotume, mums reikia, kad bent 30-50% gyvosios lietuvių būtytų aktyvūs dvasinių turtų vartotojai. Be tų turtų žmonės svertų tikrai žūsta savo tautai.

Bet rašau čia ne pakasynų pamokslams sakyti, nors ir dažnai jaučiuosi, kaip lavoninėje...

Amerikos lietuvių veiklos klausimai

Domas Adomaitis

lietuvių gyvena, ALT skyrius (apylinkės) arba paskirti bent apylinkių igaliotinius, siekiant, kad ir menkiausia lietuvių kolonija būtų įjungta į bendrąją lietuvių organizaciją;

b) planuoti, prižiūrėti ir derinti apygardos ribose ALT skyrių ir igaliotinių veiklą;

c) pasiūlyti -nominuoti reikalingus ALT Apygardos darbuotojus.

Apygardos Taryba, Valdyba ir Komitetai turėtų būti sudaromi Centro pavyzdžiu. Apygardos Valdyba būtų vyriausias veiklos planuotojas, jo prižiūrėtojas ir derintojas Apygardoje, o taip pat atstovautų lietuviams vietos valdžios įstaigose ir visuomeninėse organizacijose.

Apygarda turėtų palaikyti nuolatinį ryšį ne tik su Centru, bet ir su jos ribose esančiais ALT skyriais ir igaliotiniiais, kurie būtų netarpinėje jos priežiūroje.

Visame krašte turėtų būti apie 15 Apygardų ir maždaug tiek pat Apygardinių Igaliojinių. D. ALT Skyrius praktiškai turėtų būti pajėgus apimti visus aukščiausias bendruomenes uždavinius skyriaus - apylinkės mastu. Gal būtų sveikiausia ir Skyriaus Valdybą bei Tarybą sudaryti tuo pačiu būdu, kaip Centro ir Apygardų atitinkamus organus. Tik jų sudėtis turėtų būti žymiai sumažinta. Be to, nuolatinis sritinis komitetas čia turėtų atstoti pavieniai Sky-

riaus Valdybos nariai, atitinkamai pasiskirstydami skyriaus darbe. Pagal reikala, skyrius galėtų turėti nuolatinis seniūnias lietuvių gyvenamies kvartalus arba nuoselesnėmis skyriaus vietovėmis. Tada būtų netarpiškieji organizacijos ryšiniai su žmonėmis. Tokius seniūnus-ryšinius ALT skyrius galėtų turėti ir kiekvienoje skyriaus ribose esančioje organizacijoje.

Igyvendinus tokį planą, Amerikos Lietuvių Tarybos darbas būtų varomas, neskaitant apmokymų tarnautojų, maždaug tokios "armijos" savo pareigas žinančių visuomenės veikėjų:

Apygardose bent 34x15 510
Skyriuose, skaitant vidutiniškai 10 skyrių apygardoje ir 15 darbuotojų skyriuje, viso apie 2,250
Seniūnų, skaitant vidut. po 10 skyriuje 1,500

Iš viso apie 5,500

Prie to pridėjus ALT suorganizuotus veiklos vienetus (pvz. horus, sporto komandas ir pan.) ir taip pat jos skaitinimu susibūrusius kultūrininkus, visuomenininkus, šalpos darbuotojus, verslininkus, sportininkus ir laisvųjų profesijų lietuvių, sudarytume tikrai gražią, organizuotą lietuvių bendruomenę. Tada būtų įgyvendinti, man rodos, priklausantys mums mūsų pačių noro, pa-

PLANINGOS VEIKLOS PRIEŠLAIMAI

Pagal apibūdintą planą palaipsniui susitvarkiusi, ALT organizaciniai atžvilgiai būtų aiški ir darni nuo pat jos viršūnės iki apačios, o tai neabejotinai padėtų išvengti daugelio nesutvirtumų ir ginčų.

Sroviečiai išbalansuota visoje savo organizacijoje, kokia ji dabar yra Centre ir kai kuriuose skyriuose, ALT būtų pats autoritetingiausias kvietėjas į bendrą darbą ne tik "sroviniams" lietuviams, bet ir tiems, kurie nenori su viena kuria nors grove susiristi. Josios globoje organizuojama institucija ar bet koks žygis turėtų visų sąmoningų lietuvių pritarimą, nes iš esmės būtų pašalintos bet kurios boikoto priežastys.

ALT Vadovybė, būdama tokios organizacijos prieštaky: 1) galėtų tikrai pasijusti atstovaujanti visiems Amerikos lietuviams;

2) žinotų, kad visas lietuvių gyvenimo sritis apėmusi ALT veikla, kiekvienam krašto lietuviui gali vienoje ar kitoje srityje pasitarnauti ir daugiau ar mažiau atsilyginti už jo paramą bendram reikalui;

3) būtų tikra, kad bet kuriam Amerikos kampe, kur tik yra lietuvių, bus tinkamai atstovaujami ir ginami jos rūpinami reikalai;

4) savo tiesioginiais ir plačiais ryšiais su lietuviška visu-

mene įgytų dar didesnę patirtį.

ALT Apygarda ir Skyrius, kad ir su vidutinėmis jėgomis dirbdami —

1) aiškiai žinotų savo uždavinius ir reikalui esant gautų iš Centro patarimų, paskatinių ir paramos;

2) pasiūstų bendrojo didžiulio lietuviško kūno gyvuoju ir tikrai reikalingu nariu.

Pagaliau, Amerikos lietuvių visuomenė, turėdama tokią jos bendraisiais reikalais besirūpinančią organizaciją, per ją galėtų daug sėkmingiau ir pigiau atlikti visus bendruosius savo reikalus, neieškodama jėgų ir lėšų steigti ir išlaikyti visame krašte lygiagrečius, vienum kuriam uždaviniui skirtas organizacijas. Taip pvz. Balfas, nors ir skyrium veikdamas šalpos įstatymų kontrolėje, eidamas į lietuvišką visuomenę, pilnai galėtų naudotis tais pačiais ALT organizacijos kanalais. Tas pats pasakytina apie kultūros, švietimo-auklėjimo, sporto ir kt. reikalus. Antra vertus, išsiplėtojus pilnesnei bendrajai lietuvių veiklai, sustiprėtų tautinis solidarumas, o tai visose gyvenimo srityse tiek organizacijai, tiek atskiram lietuviui turėtų nepaprastai reikšmės.

Taigi, planingai ir organizuotai veikdama, Amerikos lietuvių visuomenė ne tik našiau galėtų pagelbėti savo Tėvų žemei laisvę atgauti, ne tik lengviau išlaikyti lietuviybę, bet netrukut pastebėti, kad tuo būdu labai žymiai visose gyvenimo srityse sustiprina savo jėgas ir visokeriopai praturtina.

DIENOS KLAUSIMAIS

Redaktorius VINCAS RASTENIS, 6520 Superior Ave., Cleveland, Ohio. Tel.: EN 1-4486, ar HE 1-2447

KARAS, AR NE KARAS?

PENKERIŲ METŲ nuo Jungtinių Tautų Organizacijos įsteigimo sukakties išvakarėse, jubiliejų švesti besirengiančiai pasaulinei organizacijai buvo pakišta tokia "dovanėlė", kad apie sukaktuves visi beveik ir pamiršo... Jeigu dovana turi nustebinti, tai ši kartą pasisekė: po penkerių metų "taikos stiprinimo" Korėjoj prabilo sunkieji tankai ir visas pasaulis staiga susirūpino: — Ar tai jau trečiasis pasaulinis karas prasideda?

Tiesa, antrajam pasauliniam karui neva pasibaigus, per šiuos penkerius metus įvairiose pasaulio vietose jau buvo mažiausiai penki karai: Graikijoje, Palestinoje, Indonezijoje, Indokinijoje ir Kinijoje, neskaitant dar Indijos — Pakistano susirėmimo dėl Kašmiro. Bet nei vienu iš tų atvejų dar nebuvo taip rimtai kilęs klausimas, ar tai jau karas, ar dar tik "kariukas".

Nereikia aiškinti, jog šitaip klausime ne todėl kad viena Korėjos dalis užpuolė kitą Korėjos dalį, o todėl, kad čia susirėmė dviejų didžiausių pasaulio galių interesai ir garbė.

Jungtinės Valstybės stoji į tokį kelią, kur interesai ir garbė gali būti apginti tik einant į priekį. Maskva — priešingai, tebeleiko savo rankas laisvas. Ji, mat, prieš tai per penkerius metus nesnaudė. Savo statytinius ji taip prirėngė ir aprūpino, kad jie patys gali tuo tarpu už ją veikti, o jai gana yra palaukti ir pasižiūrėti, kas iš to išeis.

Pirmoji savaitė Maskvos statytiniams buvo gan sėkminga. Tačiau niekas neabejoja, kad amerikiečių ir kitų pajėgų užteks išbrovėliams sustabdyti ir nuvaryti atgal, iš kur jie atėjo. Jeigu... Jeigu Maskva nestos jiems irgi taip pat veikliai bei stipriai padėti.

Čia ir slepiasi atsakymas į klausimą — ar tai jau pasaulinio karo pradžia, ar dar ne. Ligi šiol atrodo, kad Maskva čia vietoj taikos balandžio paleido bandomąjį karo vanagėlį ir žiūri, kaip Amerika ir kiti ji pasitiks. Pasitiko kietai. Toliau viskas pareina nuo to, ar Maskva jaučiasi jau dabar pakankamai stipri susiremti su tuo kietu apsisprendimu, ar dar ne.

Arba ir nuo to, kiek Maskvoje bus apskaičiavimo, ir kiek apsaugimo. Nekantrybės ženklų jau pasirodo. Naujos priekabės Berlyne, propagandiniai mitingai visose dirbtuvėse ir kolchozose prieš Ameriką yra ženklai, kad Maskvos nagai niežti ir ji sunkiai teprisiverčia tęsti dabartinį savo vaidinimą. Bet tie ženklai dar per menki, kad iš jų tikrai galėtum matyti, kaip Maskva pasielgs. O kol to dar visiškai tikrai negalima įspėti, tol nėra ir tikro atsakymo, ar Korėjoj prasidėjo didelis karas, ar tik "kariukas".

PO SLA SEIMO

SUSIVENIJIMO SEIMAS Baltimorėje užtruko ištisas penkias dienas, kasdien po du gana ilgus posėdžius. Susivienijimo nariai, tur būt, laukia dabar susirinkimų, kada delegatai praneš apie daugelį svarbių nutarimų... Taip, lauks daugelio ir svarbių nutarimų, nes kaip gi kitaip, kada taip ilgai posėdžiauta!

Tačiau delegatai turės pranešti tik apie vieną tikrai didelį, deju, nelinksmą nutarimą: apie ligonių pašalpos smarkų sutrumpinimą... Kiti seimo nutarimai daugiausiai skamba vienodai: "palikti, kaip buvo"...

Be reikalo kai kas jaudinasi, kad girdi, naujieji nariai nespėję sulaukti nei pilnų teisių, jau maždaug griau-na susivienijimo pamatus, pareikšdami, jog susivienijimo leidžiamoji TĖVYNĖ nėra kultūrinė pažiba. Nes tą patį seime sakė ir daugelis labai senų, nusipelnusių ir jau net garbės ženklais apdovanotų narių. Tą patį sakė ir vadinamoji apšvietos komisija. Nesididžiauo susivienijimo laikraščiu nei pati susivienijimo vadovybė. Ji net siūlė apdėti narius nauju mokesčiu — po 10 centų kas mėnuo, kad būtų iš ko padengti laikraščio nuostolius ir bandyti jį pagerinti.

Delegatai nusigando, padejavo ir nutarė... palikti, kaip buvo.

Taip dalykams esant, susivienijimo organe ir toliau stigs vietos susivienijimo problemoms pasvarstyti, nuomonėmis apie tas problemas pasidalinti. Todėl nieko kita nelieka, kaip tais, plačiai lietuviškos visuomenės daliai rūpimais klausimais pasikalbėti kitų laikraščių skiltyse. Tam tikslui DIRVA nuo šiol nuolatos skirs kiek vietos susivienijimo problemoms. Tad kviečiame susivienijimo narius, ypač veikėjus, dalyvauti tame svarstyme, atsiunčiant redakcijai savo nuomonių, kurios galės būti naudojamos ne tušties priekaištavimams, o visų pirma išsiaiškinimams, kadėl kas taip, o ne kitaip yra ir ką bei kaip vertėtų pasistengti pagerinti.

INTERNACIONALAI

I Waterburto pakraščius persikėlusio LIETUVIŲ KELIO redaktorius "h.b." jau visai atvirai parodė, kurlink jis suka to "nepartinio, visiems lietuviams skirtą" laikraščio vairo.

Jis išleido vertinti Amerikoje esančias lietuvių politines - pasaulėžiūrinės srovės. Tos srovės galinčios būti geros, jeigu jos priklausytų prie kokio nors internacionalo ir per jį siektų įtakos Lietuvos naudai. Jeigu kuri srovė to priklausymo prie internacionalo Lietuvos labui neišnaudoja arba iš viso su joku internacionalu nesusideda, tai tokia srovė Lietuvos reikalams esanti ne tik nenaudinga, bet net kenksminga, kadangi ji dirbanti tik sau, o ne Lietuvai...

Paėmęs pagrindinę šitokį mastą, tas mūsų visuomeninio veikimo "didysis autoritetas" guldė iš eilės visas sroves į savo "Prokrusto lovą" ir kerta galvas ar kojas toms, kurios ne visiškai atitinka paskirtą ilgį.

Ir, žinoma, vien tik liudininkai (europiniai, ne Amerikos lietuvių) išsėna iš tos lovos visiškai sveiki. Amerikiečių Sandarai žada pasigailėjimą, bet tik ta sąlyga, kad ji visomis išgalėmis remtų liudininkų veikimą (ko sandariečiai paskutiniame seime labai energingai kratėsi...).

Iš katalikų srovės europiečiams krikščionims demokratams pripažįstama šiek tiek kredito, nes jie priklauso į internacionalinę katalikų organizaciją, bet Amerikos lietuvių katalikai esą niekam tik, kadangi jie neišsėna iš savo parapijos ribų.

Socialdemokratai — irgi tik europiečiai šio to verti, nes jie priklauso į Antrąjį Internacionalą, o amerikiečiai... niekai, jie, tiesiogiai nedalyvaujantys internacionalinėje katalikų organizacijoje, kuriuose grojančiame krašte(?) Tautininkai? Na, ką apie juos ir bekalbėti! Juk jie net neturi jokio internacionalo, į kurį galėtų įeiti!

Kas kita liudininkai: jie dalyvavo "žaliojo internacionalo" konferencijoj Washington, gavę galimybę prabilti per Amerikos Balsą į Lietuvą, davę progos Amerikos spaudai apie Lietuvą prisiminti!

Seiminės pramogos

(Atkelta iš 2-ro pusl.)

niu, o šiaip sau atsitiktinumu. Kompozitoriai čia apimti nuo žemaitišio iki Mussorgskio, nuo Zdanavičiaus iki Verdi, Offenbacho barkarolė iš "Hoffmano pasakų" priskirta pačiam pasakų didvyriui Hoffmanui... Kaip minėta, muzikinių priemonių mišinys irgi nemažesnis: chorai, įvairūs solistai, duetai, smuikas ir net klarnetas. Žodžiu sakant, kad tik daugiau, kad tik daugiau. Didysis labai įvairaus vertingumo dalykų šiupinsys...

"Dainos" veikimas, pasiryžimas palaikyti lietuviškas muzikos programas yra puikus, vertas didžiausio pagyrimo. Tik, regis, būtų nebloga, jeigu būtų nusisukta nuo kiekybės prie kokybės.

SEIMO BANKIETAS

SLA seimo bankietas išėjo kiek savotiškas. Tiesa, jamė dalyvavo beveik vieni seni amerikiečiai lietuvių, bet ir tie nebuvo sužavėti ta aplinkybe, kad jo metu nepasigirdo nei vieno lietuviško žodžio, išskyrus dvi so-listo Andreikaus padainuotas lietuviškas daineles, kurias dėl ne-

žinoma, Lietuvos reikaluose visiems lietuviams tinka laikytis tos pačios taisyklės: "garbinkim Viešpatį vargonais ir cimbolais, garbinkim visais instrumentais". Taigi, jei ką galima padaryti per internacionalus — darykime.

Bet kad internacionalai būtų vieninteliai ir svarbiausios kelias Lietuvai padėti — to jokis patyrimas dar nepatvirtino, ir nemanome, kad patvirtins.

Internacionalai turi savo specialius tikslus. Katalikų internacionalui pirmoji eilė rūpi katalikybės reikalai, socialistų — socializmo, "žaliajam" — tai iš viso dar mažai pasaulyje te-pažįstamas internacionalas (bent palyginus su pirmaisiais dviem) ir dabartinės sąlygos jo įtaką vargiai ar gali būti reikšmingesnė, kaip, pavyzdžiui, "Internacionalo" ar kitų panašių organizacijų, į kurias bando jungtis bolševizmo pavergtųjų tautų, o ne paskirų partijų atstovai.

Juo labiau toki internacionalai negali lygintis su Europos Sąjunga, kurių, nors ir kuklų kampelių, betgi rado mūsų atstovai, kaip tautos, o ne kurios nors srovės — partijėlės atstovai.

Pats "h.b." mini, kad dabar "Jungtinės Amerikos Valstybės griežia pirmąjį smuiką". Bet jis sako, kad tas smuikas vadovauja "tarptautinėse organizacijose".

Taip, tokiose, kaip Jungtinių Tautų Organizacija, kaip Atlanto Sąjunga, bet ne katalikų ir ne socialistų internacionaluose, kuriuose šis kraštas — pliečių dauguma ir vyriausybė — ne tik nedalyvauja, bet kurių net ir nemėgsta. Nedalyvauja ši šalis ir liudininkų internacionalė, nes jis čia žinomas tik tam tikroms įstaigoms, kaip svetimsalių organizacijai.

Jei nori, kad šios šalies smuikas ir lietuvišką melodiją kai kada pagrotų, to pasieksi ne per juodus, raudonus ar žalius internacionalus, o per šio krašto visuomenę, per šio krašto politikoje įtakingus asmenis bei politinius junginius.

Kas ir kiek šiuo keliu yra bandęs eiti ir ko tuo keliu einant pasiektą — yra gana gerai žinoma. Kelias į internacionalus gal kartais ir gali būti vienu ar kitu atžvilgiu panaudotinas šuolis, bet tai nėra pagrindinis lietuvių kelias.

Redaktorius, dedas viso ko pagrindą internacionalus, ir savo laikraščio vardą turėtų pakeisti, pavadindamas jį INTERNACIONALISTŲ KELIU...

Lietuvių emigrantų dainos

Surinko Dr. J. Balys

Beveik visi išeiviai žino dainą, kurią kartais vadina "emigrantų himnu". Ji prasideda: "Užaugau Pasvaly, pas savo tėvelį, išėjau vandrat, sau laimės paieškot." Jos autorius esąs kaimo poetas Jonas Burkas iš Vaškų parapijos, gimęs 1839 ir miręs 1919 metais. Jis pats Amerikoje nėra buvęs, tačiau atrodo, kad iš kitų daug apie ją girdėjo, tad ir sudėjo dainą apie kelionę į Ameriką, kuri daugeliui patiko.

Tokių emigrantų dainų yra ir daugiau. Aš čia parinkau jų keliolika. Jose paprastai jautriai prisimenama savo tėvynė Lietuva, gailimasi ją apleisti, jos ilgimasi ir liūdimasi dėl jos nelaimių. Kai kurios tų dainų turi nemaža poetinio grožio ir vertės, kitos yra daugiau laikraštinės, dar kitos humoristinės (juokaunos). Amerikos gyvenimas nėra priešingas labai šviesioms spalvoms. Gal būt, taip yra todėl, kad lietuvis daugiau mėgsta dainuoti ne tada, kai jis linksmas, bet kai liūdi. Man teko kalbėtis su keliais šimtais senų lietuvių ir beveik visi jie sakė tą patį: "Pirmus dvejis trejus metus tai vis galvodavau: kad tik kaip nors užsidirbti pinigų kelionei ir greičiau grįžti namo. Dabar tai jokia Lietuva nebus geresnė, kaip Amerika." Keista, kad daugelis jau pamiršo savo pirmas sunkias dienas Amerikoje ir dabar dažnai pyksta, kai naujakuriai nesisukubina girti Amerikos gyvenimo ir daug ką papeikia. Aišku, daugelis naujakurių laisvoj Lietuvoj turėjo geresnį gyvenimą ir niekad nebūtų jokių Amerikų ieškoję. Tuo tarpu seniau paprastai čia atvažiuodavo tie, kuriems namie buvo bloga gyventi.

Šitos dainos nėra senos, tačiau įdomios visuomeniniu požiūriu. Daugelio jų autoriai dar tebėra gyvi. Kai kurios paplito atspausdinus jas laikraščiuose ar laiškiniam popieriui, ar chorams dainuojant. Aš prašau atsilipti ir parašyti man, jeigu kas ką žino apie visų šių dainų, kurios bus spausdinamos per kelis numerius, autorius, t.y. asmenis, kurie tas dainas sudėjo. Jeigu kam teko girdėti tokias ar panašias dainas, bet kiek kitaip dainuojamas, turinčias daugiau posmų, tai prašau jas užrašyti, pažymėti, kur yra taip dainuojama, ir man atsiųsti tokiu adresu: Dr. J. Balys, Indiana University, Bloomington Ind. Būsiu labai dėkingas. Aš žinau kad yra daugiau emigrantinių dainų, negu aš čia jų paduosiu. Tad reikia jas visas surinkti.

1. Man reiks išeitie in svetimą šalį

1. Vai tu sakal, sakalėli,
Tu augštai lakioji.
Išlėkdamas, parlėkdamas
Navynas nešioji.
2. Tu parnešei navynėlę
Man nelabai gerą:
Girdžiu, kad man reiks išeitie
In svetimą šalį.
3. Oi aš jaunas bernuželis,
In kelionę eidams,
Susiprašiau giminėlę,
Labai gailiai verkdamas.
4. Sudie tėvas, motinėle,
Prigimta šalele —
Dievas žino, ar kalbėsiu
Čia kada žodelį.
5. Sudie broliai, seserėlės,
Ir mano draugeliai.
Dievas žino, ar dainuosiu
Čia kada daineles.
6. Sudie kalnam, pakalnėlėm
Ir žaliom lankelėm.
Dievas žino, ar pustysiu
Čia plieno dalgelę.
7. Sudie ir tu, mergužele,
Paskutinį kartą.
Man su tavim begyvenant
Širdelėi pakarto.
8. Kaip išeisiu, išvandrosiu
In vakarų kraštą,
Tada gausi, mergužele,
Tu nog mani raštą.

9. Atrąšysiu gromatėlę,
Meilingus žodelius.
Tu šluostysi ašarėles.
Nuo skaisčių veidelių.
10. Nuvažiavau vidur marių,
Susuko galvelę.
Vai tik misliu, kad sugrįščiau
In savo šalelę.
11. Vai tu aukse, tu sidabre,
Susukai galvelę.
Aš už tave privažiavau
Svetimą šalelę.
12. Atvažiavau Amerike,
Čionai apsistojau.
Kai pamačiau Aušros žvaigždę
Linksmi uliovojau.
13. Būtų linksma bernuželiui
Svetimoj šalelėj,
Tik negirdžiu dainuojančių
Lietuvos panelių.
14. Amerike šarkūs vyrai,
Auksu pažaboti.
Betgi nėra toki gražūs,
Kad nepentinuoti.
15. Amerike skaisčioš mergos,
Auksu lenciūguotos.
Betgi nėra tokios gražios,
Kad nevainikuotos.

"Dar Lietuvoj išmokau."

Dain.: Ona Vildienė, 61 m. a.
Gimt.: Veiverių par. Atv.: 1908 m.
Gyv.: 1323 E. 65th St., Cleveland, Ohio.
Užr.: 1949.VIII.16. Arch.: R 19/30.

2. Užmarius traukia

1. Koznas vienas vaikinukas
Vis tik česo laukia,
Kas tik biskį kiek šarkesnis
Į Užmarius traukia.
2. O mes jaunos mergužėlės
Ilgai neketėsime,
Į tą šalį kur vaikinai
Iškeliaut turėsime.
3. O kai tenai mes nueisim,
Žinom ir ką dirbsim, —
Daugiau nieko, tik prie kuknios
Gardžius valgius virsim.
4. Daugiau nieko, tik prie kuknios
Gardžius valgius virsim,
Lietuvos savo šalelę
Mes greitai pamirsim.
5. Parėj' vyras užsigėręs,
Ėmė mane mušti.
Ta mergelė dūsaudama
Žiūri per langelį.
6. Pasiėmus popierėlę
Jau rašo laiškėlį,
Skundžias savo motinėlei
Ji savo vargelius.
7. "Jau norėčiau namo grįžti,
Kad tiktai galėčiau, —
Amerike pašlovytoj
Būti nenorėčiau."

Dain.: Petronėlė Baltrušaitienė, 57 m.
Gimt.: Bažnytyčio k. Griškabūdžio par.
Atv.: 1910. Gyv.: 1105 N. Main St.,
Scranton, Pa. Užr.: 1949.VIII. 28.
Arch.: R 36/20, D III/10.

RAUDONOJI ŽVAIGŽDĖ

52 autentiškos fotografijos — bolševikų darbų Lietuvoje 1941 birželio mėnesį liudininkės. Trumpi ir tikslūs paaiškinimai lietuvių ir anglų kalbomis.

Patyrimas rodo, kad nelietuviai amerikiečiai labai domisi šia knygele. Dirbtuvėse, susirinkimuose ji eina iš rankų į rankas. Išigykite ją ir duokite paskaityti tiems, kurie dar nežino, ką bolševikai Lietuvoje padarė.

Gaunama DIRVOJE.

Kaina 75 c.

LIETUVIŲ ARCHYVAS

Lietuvos Istorijos Metraštinis

BOLEŠEVIZMO, NACIONALSOCIALIZMO, TREMTIES METAI

Redaguoja: Jonas LEONAS

1)

LIETUVIŲ ARCHYVĄ Amerikoje pradėdant

LIETUVIŲ ARCHYVAS — Lietuvos istorijos metraštinis, vaizduojantis vieną tamsiausių ir žiauriausių mūsų istorijoje laikmečių — bolševizmo, nacionalsocializmo ir tremties metus, gimė Lietuvos mokslo ir spaudos žmonių širdyse 1940 m., kada Lietuvą rusams okupavus ir ją pavertus paprasta komunistinės Rusijos provincija, buvo pradėtas planingas visuotinis lietuvių tautos išnaikinimas.

Vos tik 1941 m. birželio 22 d. suaidėjo karo šūviai, vienas iš pirmųjų Laikinosios Lietuvos Vyriausybės uždavinių buvo organizuoti specialią žinybą pašalintajam bolševikmečiui tirti.

Įkurta beveik ministerijos rango Kultūros Darbo ir Tautinio Auklėjimo Valdyba, bet ta įstaiga susidūrė su naujo, lygiai agresyvaus, Lietuvos okupanto — nacionalsocialisto vokiečio valia.

1941 m. liepos 17 d., Adolfui Hitleriui oficialiai Lietuvą vertus "Didžiosios Vokietijos Reicho" kolonija — "Rytų kraštą" ("Ostland"), Laikinoji Lietuvos Vyriausybė smurtu likviduota (1941 m. rugpjūčio 5 d.).

Tarp išgriautų ministerijų ir pagrindinių įstaigų, vokiečiai pirmoje eilėje likvidavo ir netolimą praeitį užsimojusią nagrinėti Kultūros Darbo ir Tautinio Auklėjimo Valdybą (apie barbarišką šios moksliška kultūrinės įstaigos likvidavimą plačiai rašė buvęs jos bendradarbis St. Gumbutis DIRVOJE, Nr. 30, 1947 m. liepos 25 d.).

Praėjus keliems mėnesiams, po didelių lietuvių pastangų, vargais negalais pavyko prašmugeliuoti ir gauti okupacinės nacinės vokiečių valdžios sutikimą šiai paskirčiai steigti naują, specialią žinybą — Lietuvos Studijų Biurą.

Vokiečiai, iš visur stengdamiesi naikinti lietuviškumą, ir iš šios pavadinimo studijų privertė išmesti žodį "Lietuvos".

Prie Lietuvos Studijų Biuro įsteigimo nebuvo jokios nė mažiausios vokiškos iniciatyvos ir ši žinyba atsirado tik vien lietuvių noru. Ypač daug pasidarbavo laikraštiniškas Juozas Senkus, kuris kelerius metus tam darbu vadovavo.

Lietuvos Studijų Biuras oficialiai pasiėmė nagrinėti bolševikų laikmetį, tačiau iš tikrųjų tai buvo užmaskuota slapto lietuvių veikimo centrinė įstaiga, nuolat veikianti labai glaudžiam kontaktui su Lietuva laisvės siekiančiu antivokišku ir antibolševikišku pogrindžiu ir tik jo iš tikrųjų vadovaujama. Su dideliu specialiu atsidėjimu akyliai buvo stebima vykstanti įžūli ir kieta nacionalsocialistinė vokiečių okupacija ir sistemingai organizuotas apie ją dokumentinės medžiagos rinkimas.

Lietuvos Studijų Biuras įsteigė bei suorganizavo ir LIETUVIŲ ARCHYVĄ. 1941 m. gale, Kaune išleidžiant pirmąjį LIETUVIŲ ARCHYVO tomą ir rašant žodžius "bolševizmo metai", su nekantrumu svajota, kelintame tome bus pridėta ir "nacionalsocializmo metai". Tada cenzūravęs pagarsėjęs lietuviškosios spaudos smaigias cenzorius Berendis, visada nesigailėjęs išbraukymų, redaktoriui sarkastiškai pastebėjo: "Jūs manote ir 'nacionalsocializmo metai' pridėti?..."

Šiame pirmajame Amerikai skirtame LIETUVIŲ ARCHYVO tome (iš eilės penktajame) jau įrašomi "nacionalsocializmo metai", tačiau kartu rašoma ir "tremties metai", ko tikrai nesitiekė.

Pirmieji keturi LIETUVIŲ ARCHYVO tomai, kad ir labai nacių cenzūros varžyti bei sunkiai žaloti, pasaulį išvydo Lietuvoje: Kaune ir Vilniuje. O šis išena laisvėje, tik, deja, svetur.

Kiekvieno lietuvių tremtinio pagrindinis noras yra kuo greičiau grįžti į laisvą tėviškę. Ir tremtinių tapęs LIETUVIŲ ARCHYVAS didžiai ilgisi tos skaidrios dienos, kada per Atlantą jis vėl sugrįš, tik jau saulėtam gyvenimui nepriklausomos Lietuvos amžinojo sostinė Vilniuje.

Po rašytojų Juozo Balciaus — švaisto ir Petro Babicko (jūdviejų yra redaguoti keturi pirmieji tomai) 1943 m. rudenį, lietuviškam pogrindžiui Vilniuje nusprendus, perėmė LIETUVIŲ ARCHYVO redagavimą.

Šis mano redaguotasis LIETUVIŲ ARCHYVO tomas, kiek kitokia redakcija, turėjo išeiti 1943 m. gale Vilniuje. Tačiau ano meto vokiečių okupacija taip naikino ir griovė Lietuvos kultūrinį ir mokslo gyvenimą, kad ir LIETUVIŲ ARCHYVO leidimas buvo neįmanomas.

Visagalis vokiečių cenzorius, buvęs "lojalus" nepriklausomos Lietuvos pilietis ir visą Lietuvos laisvės laikmetį "išstarnavęs" karininku Lietuvos kariuomenėje, Lietuvos vokiečiai, majoras Berentas, dabar virtęs didžiojo Vokietijos Reicho gynakrauju rudoju nacių ir gestapininku, repatrijantas "Berendis" visai trukdė LIETUVIŲ ARCHYVĄ.

Berendis'io pavaduotojas buvo lygiai panašios praeities, buvęs irgi "lojalus" nepriklausomos Lietuvos pilietis ir visą laiką jos "valdininkas", Lietuvos seimo stenografas Cirkvicas, vėliau repatrijantas — gestapininkas "Zirkvitz".

Be spaudos cenzūravimo, griežtoje Zirkvitz'o priežiūroje buvo abu Lietuvos radijofonai: Vilnius ir Kaunas. Zirkvitz su ypatingu uolumu žiūrėjo, kad eterio bangomis neprasiservėtų kas "kenksminga" agresiniam vokiečių imperializmui ar sąmoningo lietuviško valstybiškumo.

Juodu labai daug kas iš nepriklausomo Lietuvos gyvenimo tiesiog sluto. Berento ir Zirkvitz'o įžūli laikysena ir pagieža nepriklausomam Lietuvos gyvenimui man darė keisto įspūdžio, kadangi juodu abu gerai pažinoju dar toli iš nepriklausomybės laikmečio ir žinoju juos Lietuvoje turėjus puikų gyvenimą. Su jais abiem tada susidurdavau kaip žurnalistas, rinkdamas informacijas spaudai, o kaip Lietuvos kariuomenės karininkas — gerai pažinoju Berentą ir kaip kariškį.

Zirkvitz tyčiodamasis man prikašėjo, kodėl dar prieš 1939 m. karo pradžią Lietuvos politikai glaudžiau bendradarbiavo su

anglais, prancūzais, amerikiečiais, o visur vengė vokiečių. Jis šaipydamsis niekino Lietuvos seimą, kodėl šis slaptuose posėdžiuose vienu balsu tada pasisakė prieš vokiečius, pasirinkdamas laikytis didžiųjų vakarų demokratijų.

Abiem gestapiniam cenzoriams ypač labai nepatiko mano suredaguotame LIETUVIŲ ARCHYVO tome aprašyti Lietuvos prezidento Antano Smetonos nusistatymai. Jiedu visa, kas buvo parašyta apie prezidentą Antaną Smetoną, ypač jo politinį pasipriešinimą okupantams ir atvykimą į JAV, sarkastiškai šaipydami, griežčiausiai įsakė išbraukti.

Reikalavo ir daugiau dalykų išmesti ir nutylėti. Iš viso kaip taisyklė, reikalavo išbraukti viską, kas kalbėjo apie Lietuvos valstybę, Lietuvos savarankiškumą.

Gestapinių cenzorių išbraukytam LIETUVIŲ ARCHYVUI reikėjo dar antro specialaus spausdinimo leidimo — iš vokiečių generalkomisarijato Kaune.

Popieriaus Lietuvoje tada buvo pakankamai, tačiau ne lietuviškam leidimui. Iš Vokietijos gilumos didelės nacinės leidyklos milijoniniais tiražais Lietuvos spaustuvėse spausdino "didžiam" Reichui vokiškas knygas lietuvių darbininkų pagamintame popieriuje...

1944 m. balandžio gale Lietuvos generalkomisaro pavaduotoją ir Lietuvos politinių reikalų tvarkytoją nacinį vokiečių von Staden prašiau leisti spausdinti išcenzūrotą penktąjį LIETUVIŲ ARCHYVO tomą.

Von Staden atsakė:

— "Didžiam" Vokietijos Reichui reikia Lietuvos vyrų frontams. Lietuviška knyga, nežiūrint apie ką joje būtų rašoma, neneša jokios naudos Vokietijai, o tik kenkia. Lietuva vienintelis kraštas Europoje, nedavęs nė vieno ir mažiausio SS dalinio... Lietuviai sabotuoja ir visas kitas vokiečių kariškas formacijas, visais būdais vengia vykti dirbams Vokietijon, leidžia prieš mus nukreiptus laikraščius, net LIETUVIŲ ARCHYVAS veda dvideidiską politiką!... Kiek mūsų cenzoriai braukia iš LIETUVIŲ ARCHYVO?..."

Ne! Lietuvai nereikia kultūrinio gyvenimo, ji neverta... Ne be reikalo uždardėme jūsų universitetus, neleisime spausdinti jokių knygų, nereikia žurnalų, laikraščių... Lietuviai tik ir klausio Londono... laukia anglių, amerikiečių... Deja, "didysis" nacionalsocialistinis vokiečių Reichas turi pakankamai "priemonių" sutvarkyti...

LIETUVIŲ ARCHYVAS negali būti spausdinamas... — baigė nutukęs rudas visagalys von Staden

Taip penktasis LIETUVIŲ ARCHYVO tomas, cenzūros gausiai išbrauktas ir sulaužytas, gulėjo mėnesius nespausdinamas vienoje Vilniaus spaustuvėje.

1944 m. gražus ir malonus pavasaris Lietuvoje Vilniuje buvo itin neįjaukus. Viskas daug pablogėjo vokiečiams nepavykus savo tikslams panaudoti gen. Plechavičiaus suorganizuotą Lietuvos Vietinę Rinktinę.

Slapta sutariau su lietuviška darba Vilniuje dirbusiu žemaičiu žurnalistu LIETUVIŲ ARCHYVO rankraščius bei kitą dokumentinę abiejų okupacijų medžiagą per Palangą, Lietuvos žvejams padėdant, pergabenti Švedijon ir siekti toliau Vakarų demokratijų. Išvykti numatėme liepos mėn.

Tačiau, deja, staigūs įvykiai rytų fronte nešė naujus sunkius bandymus. Vokiečiai Rytų Lietuvoje ėmėsi vykdyti evakuaciją: lietuvių masiškai pradėjo brutaliai gaudyti — apkasų kasti, sutvirtinimų daryti, priešlėktuvinę apsaugą, kariuomenę, Vokietijos karo pramonės darbus ir pan.

Naktį iš liepos 2 į 3 Vilniuje kilo panika. Netikrumą dar astrino planingai iš visos Lenkijos nesenai slapiai atvykę daug ginkluoto avantiūrinio lenkų jaunimo. Jų aklas, šovininis, agresyvus entuziazmas didėjo bolševikams artėjant.

Lenkai net dienos metu iš pasų, klastingai pradėjo užplūdinėti visame krašte paskirus lietuvių: žudyti ir plėsti. Ypač Vilniuje pradėjo teltis ginkluoti lenkų jaunuoliai, politiškai romantiškais svajonėmis užsilūliavę, su vieša simpatija ir pasididžiavimu ilgėjosi bolševikų, svajodami šių "draugų" pagalbą jau nuo Rytų Lietuvos pradėti atkurti "didžiąją Lenkiją", o mūsų sostinė Vilnius turėjęs būti pirmoji konkreti atstatysimos "mocarstvos" užuomazga.

Ir taip, dar bolševikams neatėjus, nuo iš gilumos Lenkijos atsibaciusių plėšikaujančių ginkluotų (iš dalies patys vokiečiai juos apginklavę) lenkų žuvo daug ramių Rytų Lietuvos lietuvių.

Klastingas lenkas liepos 3 d. vidurdienį palietė ir LIETUVIŲ ARCHYVĄ. Gavėję apgrobė redaktorių. Pasigrobė rankraščius ir dokumentų.

Vos dar išvengus mirties naktį Vilniaus geležinkelio stotyje, Vilniuje degant kelioms dešimtims gaisrų, liepos ketvirtosios saule skaisčiai tekant, ne pagal planą ir norą, bombų sudaužytu evakuaciniu kruvinu traukiniu teko tarti skaudų sudie Gedimino miestui, o po pietų — ir Lietuvai.

Atsidūrus tremtyje, paprastu prievartos darbininku vokiečių karo pramonėje, su rankraščiais nesiskyriau nė vieną momentą. Juos nešiojau visur kartu, ir jie galėjo žūti, tik man pačiam žuvus. Rankraščius niekam niekur nepatikėjau, niekam, ypač vokiečiams, jų nerodžiau ir nedaviau, o tik rūpinaisi išsaugoti. O griuvančioje Vokietijoje kur nors rasti saugumą ir garantuotą tikrumą buvo neįmanoma.

Ir kada amerikiečių ir anglų aviacija traukė fanatišką vokiečių karo mašiną, LIETUVIŲ ARCHYVO rankraščiai, kaip neatskiriama redaktoriaus dalis, ieškojo saugumo Alpių kalnų uolose, didžioje Vienos ir "nausiosios Europos sostinės" Berlyno bunkeriuose, rūsiuose, grioviuose, laukuose...

Po daug pastangų 1945 m. pradžioje pavyko pasiekti Alpes šveicarijos pasienyje. Taikstantis perbėgti sieną, kovo 23 d., vokiečių pasienio sargybų Meiningen'e prie Reino buvau areštuotas.

Gegužės 3 d. alijantų ginklas (prancūzai) išvadavo iš nacinės panikos, vergijos ir pražūties.

Nuolatinė svajonė ištrūkti iš Vokietijos buvo daugiau negu šventa.

Pagaliau ta svajonė įvyko. Bet štai dar penkerius metus teko laukti, kol tie tokiu vargu išsaugoti LIETUVIŲ ARCHYVO rankraščiai pradeda išvysti dienos šviesą, bent laikraščio skiltyse.

Dar nežinia, ar bus sąlygų jiems pasirodyti knygos forma. Todėl visus, kurie brangina tą istorinę medžiagą apie sunkiausius mūsų tautos gyvenimo laikotarpi, kviečiame saugoti šio laikraščio iškarpas. Tai bus tik talka tai medžiagai išsaugoti, iki ji geresnė aplinkybėse galės būti naudojama Lietuvos istorijai.

Jonas Leonas

Naujausi naujakuriai

Liepos 1 d. laivu "General Lopeta Aleksandras — Norwood, Black" į New Yorką atvyko šie lietuviai tremtiniai:

Bagdonas Stasys — Waukegan, Ill.
Bakūnas Ona, Janina, Irena — Gary, Ind.
Benešius Petras — Worcester, Mass.
Butkus Jurgis — Detroit, Mich.
Danasas Aleksandras — Spotswood, N.J.
Duda Titas — Elizabeth, N.J.
Egdesmanienė Jadvyga — Chicago, Ill.
Franckevičius Otto, Jadvyga, Erika, Renata, Herta, Otto, Jadvyga — Rosedale, Miss.
Gaidys Ursulė, Jadvyga — Waterbury, Conn.
Giedrys Feliksas, Vanda, Felicija — Dover, N.H.
Grakauskas Alfonsas, Marija — Ozone Park, N.Y.
Grakauskiene Ona — Ozone Park, N.Y.
Grigaitis Antanas — Amsterdam, N.Y.
Jakulevičius Paulis — Worcester, Mass.
Jankūnas Simonas, Irena, Leonardas, Angela — Brooklyn, N.Y.
Jasaitis Jonas, Elena, Elvyra — E. Chicago, Ind.
Jodauga Rita — Dover, N.H.
Jurgilas Petras, Antanas — Philadelphia, Pa.
Jurgutis Vytautas — Kennebunk Port, Maine.
Kapturauskas Rimantas — Dover, N.H.
Kaunas Gediminas — Manchester, Conn.
Kolosovas Borisas, Elena, Igor — Chicago, Ill.
Končičiūtė Juzefa — Yonkers, N.Y.

Liepos 8 d. laivu "General Greely" į New Orleansą ir liepos 12 d. į New Yorką atvyksta šie lietuviai tremtiniai:

Arnauskas Stasys, Bronė, Irena, Sigita — Edwards, Ill.
Aukštakalnis Vytautas, Eleonora, Violeta — Buckland, Conn.
Bironas Jonas, Elena, Nijolė, Zita, Rita — Detroit, Mich.
Bruosaitytė Emilija — Milwaukee, Wisc.
Budvilas Boleslovas — Naugatuck, Conn.
Burbulis Konstantas, Jonas, Edmundas — Coleman, Mich.
Gedvila Izidorius — North Great Falls, Montana.
Hajeris Evaldas, Ona, Zelma, Edvinas, Olga, Valteris, Eugenija, Gerardas, Elma — Dolgeville, N.Y.
Janulevičienė Marija, Marija, Juozas — New Britain, Conn.
Jaruševičius Pranas, Emilija, Kęstutis — Blackstone, Mass.
Kalaviškas Nikodemus, Ona, Algirdas, Kunigunda — Detroit, Mich.
Kasiulynas Zigmas — Springfield, Ill.
Katauskas Valerija, Albertas, Rita, Laimutė — So. Boston, Mass.
Kiukys Vaclovas — Mattapan, Mass.
Knukšta Pilypas, Elena, Eugenijus — Chicago, Ill.
Končius Alfonsas, Marija, Lojola, Stefanija, Alfonsas A., Marija D. — Yonkers, N.Y.
Kriaučiūnas Rožė, Elvyra, Vitalija, Romualdas — Cicero, Ill.
Laucys Steponas — Waukegan, Ill.
Markauskas Jonas — Detroit, Mich.
Martinkus Albertas — Philadelphia, Pa.

(Bus daugiau)

CARLING'S Black Label ALUS LAIMI PRIEŠ BRNGIASIAS RŪŠIS BANDYMUOSE PASLĖPUS ETIKETES

Bandymo metu bonka Black Label ir bonka premijuoto alaus rūpestingai užmaskuojama, kad nebūtų matyti, kurio alus jam geriau patinka.

Kai jis paragavo, jį prašo nurodyti, iš kurios bonkos alus jam atrodo skanesnis.

Per šimtus tokių bandymų (atliekamų nepriklausomos studijų organizacijos) Carling's Black Label alus išeina laimėtoju daugiau kaip 6 kartus iš 10! Daugiau kaip 6 žmonės iš kiekvienos 10 pripažino Black Label esant sausesnį, lengvesnį, skanesnį, negu brangesnės premijinio alaus rūšys. Ir jį pripažinsit irgi! Pabandykit ir pamatysit!

Naudokitės geresniu alumi negu premijuotų rūšių alus, mokėdami pigesnę kainą!

CARLING'S Black Label BEER

BREWING CORPORATION OF AMERICA • CLEVELAND, OHIO

Clevelande IR APYLINKĖSE

25 METAI KULTURINIAMS DARŽELIAMS

Clevelande esantieji Kultūriniai Darželiai šiemet švenčia 25 metų sukaktį. Sukaktis bus švenčiama liepos 22 ir 23 dienomis.

DIRVOS redakcijon atsilankė p. Michelich, lietuvių atstovė Kultūrinių Darželių vadovybėje ir apie numatomas iškilmes pranešė:

Clevelando miesto majoras paskelbė specialią deklaraciją, kad liepos 19-23 yra Kultūrinių Darželių savaitė.

Clevelando miestas prie šventės parengimo aktyviai prisideda. Liepos 22 d. atidaromam amerikiečių darželyje Lincoln paminklui paskirta 4,000 dolerių ir 3,200 dolerių skiriama bendrosiomis iškilmių išlaidoms padengti.

Lincolno paminklas bus atidarytas liepos 22 d. Tos dienos vakare įvyks didelis balius, į kurį bus kviečiama visų tautybių clevelandiečiai.

Liepos 23 d., 2:30 val. p. p., prasidės paradas. Paradas pajudės iš Superior gatvės. Čia bus nešamas didžiulis žemės kamuolys ir iš to kamuolio einančias tautines juostas neš tautiniai rūbais pasipuošusios mergaitės. Eisena sustos jugoslavų darželyje, kur ir vyks įvairi programa. Programoje skirta vieta ir lietuvių pasirodymui.

Apie 5 val. p. p. numatoma programa ir vengrų darželyje. Vengrai atidengs naują paminklą.

ISVYKO ATOCTOGŲ

DIRVOS skaitytojai židžiūnai, 19811 Pawnee Ave., ir Kulvinskai išvyko dviem savaitėms atostogų Sheboygan, Wisc.

TREMTINIŲ DRAUGIJOS SUSIRINKIMAS

Clevelando Lietuvių Tremtinių Draugijos valdyba prašo pranešti, kad liepos 23 d., 11:30 val. Lietuvių Salėje vėl bus visuotinis narių susirinkimas. Susirinkimo dienotvarkėje: pirmininko žodis, draugijos įstatų keitimas ir naujos valdybos rinkimas.

Nesurinkus reikalingam narių skaičiui skirtu laiku, po vienos valandos susirinkimas bus teisėtai bet kuriam narių skaičiui dalyvaujant.

SLA 14 KUOPOS SUSIRINKIMAS

SLA 14 kuopos susirinkimas įvyks liepos 1 d., 7:30 val. p. p., Lietuvių Salėje.

Visus narius kviečiame dalyvauti

DRABUZIŲ AUKOTI

dar galima ir prašoma, kas jų atliekamų turi. Balso 65 skyrius praneša, kad tremtiniais Europoje aukojamus drabužius galima kiekvieną vakarą atnešti į Lietuvių Klubą, ten jie bus priimti ir, kai susirinks didesnis skaičius, bus išsiųsti.

PAPILDYMAS

Pereitame DIRVOS numeryje pranešime "Mirė E. Jakutis" buvo netikslumas. Mirė Adolfas Jakutis (taip jis Amerikoje rašė savo pavardę). Dar papildoma, kad pasiliko žmona Julija, sūnūs George, Joe, duktė Ann ir brolis Charles.

RKO Keith's 105th

Liepos 4-8 d. "Fortunes of Capt. Blood" su Louis Hayword.

KONCERTAI

Šį šeštadienį, liepos 7 d., Public Auditorium simfoniniame koncerte solistas bus smuikinininkas Tossy Spivakovski, vienas iš žymiausių šių laikų smuikinininkų. Jo programoje tarp kitų dalykų Wieniawskio smuiko koncertas N2, D minor.

Trečiadienį, liepos 12 d., Morley ir Gearhart piano duetas. Šeštadienį, liepos 15 d., visa koncerto programa iš Čaikovskio kūrinii. Solistas — pianistas Jesus Maria Sanroma. Skambins Čaikovskio piano koncertą.

IMTYNĖS STADIONE

Šį penktadienį Jack Gansonas rengia imtynės sporto stadione, atvirame ore. (Jei lytų — imtynės būtų perkeltos į šeštadienį).

Imtynėse dalyvauja buvęs AWA čempionas Don Eagle su Gene Stanley ("Mr. America") ir Kay "Samson" Bell su Jack Kennedy. Tūlas Mr. X., kurs esąs grįžęs iš dviejų metų kelionės po Afriką, imsis su kaliforniečiu Jim Wright.

Porinėse imtynėse Mickey Gold ir Roy McClarthy prieš El-Is Bashara ir Frank Julian.

HIPPODROME

Nuo trečiadienio, liepos 12 dienos, pradėsima rodyti Brian Foy gamybos filmą "Jewel Robber". Filmo pagrindas yra pamintas tikras Gerard Denet įvykis. Tai brangenybių vagystės ir kaltininkų ieškojimo parodymas, kada nėra palikta jokių ženklų, iš kurių būtų galima rasti kaltininkus. David Brian vaidina vyriausią rolę.

TAUTIEČIAI,

dar reikia 5,000 lietuvių atvežti ir 3,000 ligonių bei paliečių, likusių Vokietijoje, sušelpiti. Skirkite nors dalį pelno iš rengiamų pramogų, ekskursijų, gegužinių ir kitoklų "pobūvių" mūsų ligoniams pagelbėti. Aukos siųskite:

United Lithuanian Relief Fund of America, Inc.
105 Grand St., Brooklyn 11, N.Y.

Jūs fotografuojat ir norite, kad nuotraukos būtų geros. Tai jūs turėsite, jei —

Savo filmas atsiųsime jums aiškinti, dirbti atspaudas ar padidinius. Per vieną dieną jūs gausite atgal, turėsite geros kokybės nuotraukas ir mokėsite pigiai. Kreiptis:

B. Gaidžiūnas
6820 Superior Ave.
Cleveland 3, Ohio

MARGUTIS

Chicago 36, Ill.

6755 So. Western Ave.

Isteigė kompozitorius

A. VANAGAITIS

Seniausias ir gražiausias iliustruotas lietuviškos minties žurnalas.

Kaina metams \$2.00

Susipažinti siunčiamas dovanai.

PAKELIUI Į MIRTĮ —

G. Gaidžiūno aprašymai apie pergyvenimus vokiečių kalėjimuose. 231 pusl. Kaina \$1.00

Naujas žodynas

V. Pėteraičio

"Mažasis lietuviškai - angliskasis žodynas"

(su tartimi), naujai išleistas, apimamas virš 12,000 žodžių, išspausdinti drobės viršeliais, 418 psl., gaunamas šiuo adresu:

Gabija, 412 Bedford Ave., Brooklyn 11, N. Y.
Kaina \$2.00.

Savings will always be important to the man who wants to look into the future with a feeling of security and personal independence!

Savers always welcome

MEMBER FEDERAL DEPOSIT INSURANCE CORPORATION

Jau gaunami bilietai į Cleveland Summer Orkestrą POP KONCERTUS Rudolph Ringwall, dirigentas. Koncertų pradžia 8:30 v. v. Liepos 1 d. - Kenneth Wolf, piano. Liepos 8 d. - Tossy Shvinkovsky, smuikas. Liepos 12 d. - Morley ir Gearhart, piano. PUBLIC HALL Bilietai jau gaunami pas Burrows, 419 Euclid Balkonas 60 c., 90 c., \$1.20. Parteris (prie stalų) \$1.80 įskaitant mokesčius

TOPSOIL

ROTO-TILLING
LAWNS GARDENS
General Landscaping
Free Estimates
A. SALVATORE—LO 1-4766

Mūsų specialybė

virtučių, vonių, arkų ir spalvotų langų
PERTAISYMAS

Taip pat popieriuojame arba dažome kambarius

K. ŠTAUPAS

16908 Endora Rd. KE 1-8794

IŠTIKUS GAISRO NELAIMEI

Kada jūsų namai arba raskandai tampa sunaikinti arba sugadinti ugnies, kreipkitės į P. J. KERSIS, dėl apkaivavimo, ko visada reikalauja apdraudos kompanijos pirm, negu išmoka už nuostolius.

P. J. KERSIS
609-12 Society for Saving Bld.
Telef.: Main 1-1773.
Rezidencija: PENINSULA 2521

JONAS G. POLTER

Lietuvis
Namų Maliavotojas

Popieriuotojas

Apkaivavimas ar patarimas reikale jūsų namo pagražinimo sutelkiamas nemokamai.

495 East 123rd St.
Telef.: POTOMAC 1-6899

LIETUVIŲ SALĖ

Išnuomojama

koncertams, šokiams, vestavėms ir kitokiems parengimams. Iš anksto kreipkitės pas

Pr. Urbšaitį, Lietuvių Klube,
6835 Superior Ave.

P J KERSIS

609-12 Society for Savings Bldg.—Cleveland, Ohio

OFISO TELEF.: MAIN 1-1773. REZIDENCIJA: PENINSULA 2521

Norėdami pigiai pirkti namus mieste arba priemiestyje, kreipkitės į mane, gausia pigia kaina. Taipgi gausit patarnavimą įvairiose apdraudos-insurance reikaluose.

Sutaisau paskolas pirmo morgečio. Patarnavimas ir išpildymas garantuojama. Kreipkitės į mane telefonu arba asmeniškai.

MONCRIEF ŠILDYMAS

Clevelando namų savininkų pasirinkimas per daugiau kaip 50 metų. GAS — OIL — COAL

THE HENRY FURNACE CO., Medina, Ohio

SUOPIS FURNITURE

6921 Wade Park EX 1-8709

Visokių rūšių baldai ir elektriniai bei kitoki reikmenys virtuvei ir kiekvienam Jūsų buto kambariui

ŽEMOS KAINOS — MALONUS PATARNAVIMAS

Patogi vieta apsipirkti lietuviams naujakuriams lietuviškoje krautuvėje

Pilnai padengta apdrauda UTah 1-4515

WM. DEBBS PAINTING CO.

Namų Pagražinimas iš Vidaus ir iš Lauko
7526 Star Avenue Cleveland 3, Ohio

PALAIKYKIME TUOS kurie skelbiasi DIRVOJE!

ARTINAS PUSMETIS

Tiek biznyje, tiek ir pavienio žmogaus gyvenime turi būti gera tvarka, padaryta pusmečio apyskaita, kad būtų galima žengti pirmyn.

Pradėjusieji lietuvių banke taupyti iki liepos (July) mėn. 10 dienos gaus nuosimtį nuo liepos 1 dienos.

Taupymas lietuvių banke yra apdraustas Federal Insurance Corporation ir saugumas užtikrintas.

Čia ir šeštadieniais (subatomis) atidaryta iki 1 val. p. p.

THE SUPERIOR SAVINGS AND LOAN ASS'N.

6712 Superior Ave. HE 1-2498

I J. SAMAS - JEWELER

Persikėlė į naują didesnę ir gražesnę krautuvę

7007 Superior Ave. Greta Ezella Theatre

Dabar jau turime didesnę rinkinį Deimantų, Žiedų, Laikrodėlių ir visokių graždaikčių, už nupigintą kainą.

Wilkelis Funeral Home

Valdžios pripažinta laidotuvių direktorė
Aldona Wilkelis - Wirby

Pilnas laidotuvių patarnavimas
—HAMMOND VARGONAI PER SERMENTIS—

6202 SUPERIOR AVE. HEnderson 1-9292

JAKUBS & SON FUNERAL HOME

Vėsinamas oras Jūsų patogumui

Della E. Jakubs & William J. Jakubs
Licensijuoti laidotuvių direktoriai ir balsamuotojai

25 metai simpatingo ir rimto patarnavimo
6621 Edna Avenue ENDicott 1-1763

Mes duodame ir iškeičiame Eagle Stamps

THE MAY CO.'S BASEMENT

Mergaitėms

sanforizuotos* mėlynos

Boksinės kelnaitės

1.49

Standžios mėlynos populiaraus boksininkų stiliaus, su elastišku juosmeniu. Dvi kišenės. Sustiprintos labiau susidėvėjusiose vietose. Dydziai nuo 7 iki 14.

*Maximum... susitraukimas 1 %

MERG. 1.99 VASAROS

megztukai

Dydziai 8 iki 14 79c

Medvilnės ir rąono megztukai, dailių pastelinių spalvų. Susegami ar užvelkami per viršų.

Priimami užsakymai paštu ir telefonu
CHerry 1 - 3000

Basement Girl's Department

IŠPARDAVIMAS!

DIENOMS
APIE
"KETVIRTĄ"

Truputį
nereguliarūs

VYRIŠKI 1.95 iki 2.95 VERTĖS

Polo marškiniai

Vyriški puikios darbo sukuotos medvilnės polo marškiniai. Plačios dryžės, trumpos rankovės, skersinė apykaklė. Taip yra lengvos terry medžiagos marškiniai. Truputį nereguliarūs, 1.95 ir 2.5 kokybės. Dydziai maž, vidutiniai ir dideli.

Gaila, nei paštu nei telefonu užsakymų nepriimam

Basement Men's Furnishing Department